

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Completele pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

Decizia nr. 5/2018 Dosar nr. [3147/1/2017](#)

Pronunțată în ședință publică astăzi, 28 februarie 2018

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 355 din 24/04/2018

Mirela Sorina Popescu - președintele cu delegație al Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele completului
Luciana Mera - judecător la Secția penală
Simona Elena Cîrnaru - judecător la Secția penală
Lavinia Valeria Lefterache - judecător la Secția penală
Simona Cristina Neniță - judecător la Secția penală
Anca Mădălina Alexandrescu - judecător la Secția penală
Angela Dragne - judecător la Secția penală
Florentina Dragomir - judecător la Secția penală
Ioana Bogdan - judecător la Secția penală

S-a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău - Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie în Dosarul nr. 8.618/279/2016, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept:

- dacă pentru a fi întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de părăsire a locului accidentului prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal cu trimitere la dispozițiile art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, este necesar ca victima accidentului să prezinte leziuni consemnate într-un act medical, cuantificabile (rănirea) într-un număr de zile de îngrijiri medicale sau nu, în orice situație, dacă este necesară existența unui certificat medico-legal;

- ce se înțelege prin termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, din punct de vedere juridic, având în vedere că Dicționarul explicativ al limbii române definește rana ca fiind o "ruptură internă sau exterioară a țesutului unei ființe vii, sub acțiunea unui agent distrugător; leziune, plagă".

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a fost constituit conform prevederilor art. 476 alin. (6) din Codul de procedură penală și art. 27⁴ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința a fost prezidată de către președintele cu delegație al Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Mirela Sorina Popescu.

La ședința de judecată a participat doamna Mihaela Ivănuș, magistrat-asistent în cadrul Secției penale, desemnat în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentat de doamna procuror Marinela Mincă.

Magistratul-asistent a prezentat referatul cauzei, învederând obiectul Dosarului nr. 3.147/1/2017 aflat pe rolul Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală și faptul că au

transmis puncte de vedere curțile de apel Alba Iulia, Bacău, Brașov, București, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Suceava, Târgu Mureș și Timișoara, instanțele arondate acestora, Universitatea "Nicolae Titulescu" din București și Direcția legislație, studii, documentare și informare juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție.

În continuare, s-a menționat că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorul-raportor, doamna Luciana Mera, care a fost înaintat părților la data de 10 ianuarie 2018, potrivit dispozițiilor art. 476 alin. (9) din Codul de procedură penală. La data de 10 ianuarie 2018, Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a depus Adresa nr. 2.887/C/3.042/III-5/2017, prin care a comunicat că nu există în lucru nicio sesizare având ca obiect promovarea unui recurs în interesul legii cu privire la problema de drept cu care a fost sesizată instanța, fiind depuse și concluzii scrise, în sensul respingerii sesizării, ca inadmisibilă.

Magistratul-asistent a învederat și faptul că din verificările efectuate pe site-ul Curții Constituționale a rezultat că Dosarul nr. 2.607D/2017, având ca obiect excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal, art. 75 lit. b) teza a II-a din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se află în fază de raport.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, constatând că nu sunt cereri sau excepții de formulat, a solicitat procurorului să susțină punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la problema supusă dezbaterii în Dosarul nr. 3.147/1/2017.

Reprezentantul Ministerului Public a solicitat respingerea sesizării, ca inadmisibilă, apreciind că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege.

Referitor la prima întrebare a apreciat că nu sunt îndeplinite condițiile ca aceasta să constituie o problemă de drept, iar rezolvarea care se solicită a fi dată să fie una de principiu. Astfel, instanța de trimitere își fundamentează sesizarea pe împrejurări de fapt care țin de interpretarea probatoriului în cauza cu judecata căreia a fost investită, aspect care îi revine în competență exclusivă.

Eventuala contradicție dintre consemnările rezultate în urma examenului obiectiv și concluziile certificatului medico-legal, chiar reală de ar fi, se rezolvă conform dispozițiilor art. 179-181 din Codul de procedură penală, nu în procedura prevăzută de art. 475 din Codul de procedură penală, iar motivația pentru care legiuitorul a înțeles să prevadă aceeași pedeapsă pentru fapte pe care instanța de trimitere le apreciază ca având gravități diferite ar putea eventual forma obiectul unei dezbateri doctrinare, excedând însă competenței oricărei instanțe de judecată.

Distinct de considerentele prin care se motivează necesitatea intervenției instanței supreme, modul de formulare a întrebării prealabile pare a exprima intenția instanței de trimitere de a primi o listă a mijloacelor de probă necesare pentru dovedirea infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal. Un atare demers este, în mod evident, străin procedurii prevăzute de art. 475 și următoarele din Codul de procedură penală, prin care nu s-a urmărit exonerarea judecătorului cauzei de plenitudine de jurisdicție a pricinii cu soluționarea căreia a fost investit. Așa fiind, regulile generale prevăzute de art. 97-103 din Codul de procedură penală în materia probelor și mijloacelor de probă rămân aplicabile și în cazul infracțiunii de părăsire a locului accidentului prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal, organul judiciar legal investit fiind cel care apreciază care dintre acestea sunt apte să conducă la constatarea existenței infracțiunii, identificarea persoanei care a săvârșit-o și cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei.

În privința celei de-a doua întrebări supuse dezlegării, reprezentantul Ministerului Public a apreciat că nu este îndeplinită condiția ca aceasta să constituie o chestiune de drept.

Prin hotărârea instanței de trimitere se tinde a se demonstra caracterul lipsit de accesibilitate și previzibilitate al art. 338 alin. (1) din Codul penal cu trimitere la art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu

modificările și completările ulterioare, sau, altfel spus, contrarietatea acestora cu dispozițiile art. 20 din Constituție și cu prevederile art. 7 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Or, un atare demers cade în competența de soluționare a Curții Constituționale.

Chiar dacă, pentru beneficiul discuției, s-ar aprecia că instanța de trimitere dorește lămurirea termenului de "rănire", cuprins într-o normă extrapenală, dar care din voința legiuitorului dobândește caracter penal, întrucât el devine un element de tipicitate al infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal, cu relevanță pe situația premisă a acestei infracțiuni, demersul este inutil, întrucât termenul este unul clar, nu este susceptibil de interpretare, iar destinatarii acestei norme sunt persoane școlarizate, care urmează obligatoriu cursurile școlii de șoferi pentru categoriile specifice. Ca atare, este vorba de un destinatari al normei care este avizat și diligent.

De asemenea, critica referitoare la încălcarea dispozițiilor art. 20 din Constituție și a prevederilor art. 7 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale nu este susținută, deoarece, potrivit jurisprudenței Curții Europene și Curții Constituționale, un astfel de text este de natură să respecte aceste exigențe, atunci când justițiabilul este în măsură să cunoască conținutul unei astfel de norme pertinente, juridice, fie cu ajutorul interpretării pe care instanțele o dau acestui text, fie apelând la o asistență juridică de specialitate. În acest sens a statuat expres și Curtea Constituțională în paragraful 19 din Decizia nr. 340/2017, în cuprinsul căreia a examinat termenul de "rănire".

Trebuie avută în vedere și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în sensul că noțiunea de drept cuprinsă în art. 7 alin. 1 cuprinde atât prevederile legale, cât și jurisprudența.

În acest sens, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 154 din 24 martie 2016, a constatat că dispozițiile art. 338 alin. (1) din Codul penal îndeplinesc cerințele de claritate, accesibilitate și previzibilitate a legii, soluție menținută și prin deciziile nr. 140 din 14 martie 2017 și nr. 340 din 11 mai 2017 ale Curții Constituționale, câtă vreme nu au fost invocate argumente noi ori supuse verificării de constituționalitate în raport cu alte texte din Legea fundamentală. Chiar dacă prin aceste decizii s-au respins criticile aduse art. 338 alin. (1) din Codul penal, în cuprinsul acestora instanța de contencios constituțional a definit termenul de "rănire", statuând că se înțelege orice atingere adusă integrității corporale sau sănătății, indiferent de gravitate.

Este nesusținută aprecierea instanței de trimitere în sensul că deciziile de respingere ale Curții Constituționale ar produce efecte exclusiv inter partes și nu ar fi obligatorii. În acest sens înțelege să invoce Decizia Curții Constituționale nr. 17/2017, paragrafele 24, 25 și 26. Aceasta este o decizie de admitere, însă Curtea Constituțională își motivează revirimentul jurisprudențial provocat prin această decizie, arătând că anterior respinsese criticile aduse dispozițiilor art. 215¹ alin. (2) din Codul de procedură penală, că a dat o interpretare care era obligatorie pentru instanțe, însă acestea nu s-au conformat obligației de a respecta considerentele deciziei Curții Constituționale. Instanța de contencios constituțional a apreciat ca element de noutate multitudinea de sesizări ulterioare pe care le-a primit și care denotă că instanțele nu s-au conformat interpretării date de Curtea Constituțională.

Reprezentantul Ministerului Public a apreciat că inclusiv deciziile prin care sunt respinse excepțiile de neconstituționalitate sunt obligatorii pentru părți, iar instanța de contencios constituțional a clarificat deja înțelesul noțiunii de "rănire", deciziile acesteia fac parte din jurisprudență și, ca atare, sunt obligatorii pentru destinatarii normei, respectiv destinatarii art. 338 alin. (1) din Codul penal.

Nu în ultimul rând, a considerat că ar însemna să se adauge la lege dacă s-ar aprecia că pentru rănire sunt necesare zile de îngrijiri medicale.

De altfel, a menționat că, anterior, au fost formulate critici cu privire la Decizia în interesul legii nr. 66/2007, din perspectiva faptului că s-ar da conducătorului auto posibilitatea să evalueze existența, întinderea, durata unor eventuale zile de îngrijire medicală și ar fi lăsat la liberul-arbitru

demersul acestuia de a rămâne sau nu la locul accidentului.

Așadar, a solicitat respingerea sesizării, ca inadmisibilă, apreciind că textul nu lasă loc de interpretări cu privire la înțelesul noțiunii de rănire.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a declarat dezbaterile închise, reținându-se dosarul în pronunțare asupra sesizării formulate.

ÎNALTA CURTE,

asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

Prin Încheierea de ședință din data de 31 octombrie 2017, pronunțată în Dosarul nr. 8.618/279/2016, Curtea de Apel Bacău - Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea dezlegării următoarelor chestiuni de drept:

- dacă pentru a fi întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de părăsire a locului accidentului prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal cu trimitere la dispozițiile art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, este necesar ca victima accidentului să prezinte leziuni consemnate într-un act medical, cuantificabile (rănirea) într-un număr de zile de îngrijiri medicale sau nu, în orice situație, dacă este necesară existența unui certificat medico-legal;

- ce se înțelege prin termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, din punct de vedere juridic, având în vedere că Dicționarul explicativ al limbii române definește rana ca fiind o "ruptură internă sau exterioară a țesutului unei ființe vii, sub acțiunea unui agent distrugător; leziune, plagă".

II. Expunerea cauzei ce formează obiectul Dosarului nr. 8.618/279/2016 al Curții de Apel Bacău - Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie

Curtea de Apel Bacău - Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie a fost sesizată cu apelul declarat de inculpatul B.A.V. împotriva Sentinței penale nr. 196 din 17.03.2017, pronunțată de Judecătoria Piatra-Neamț. Prin sentința penală sus-menționată, în temeiul art. 396 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală raportat la art. 338 alin. (1) din Codul penal, cu reținerea art. 396 alin. (10) din Codul de procedură penală, s-a dispus condamnarea inculpatului B.A.V. la pedeapsa închisorii de 2 ani și 6 luni (doi ani și șase luni) și suspendarea executării pedepsei sub supraveghere pe o perioadă de 3 ani.

În esență, prin rechizitoriul emis la data de 26.08.2016 în Dosarul nr. 1.851/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Piatra-Neamț s-a reținut, ca stare de fapt, că în data de 14.04.2016, în timp ce inculpatul B.A.V. conducea autoturismul marca Dacia cu numărul de înmatriculare PH-42-SPX pe str. Izvoare din municipiul Piatra-Neamț, a acroșat, cu oglinda retrovizoare dreapta, pe numitul M.F., care se deplasa regulamentar cu bicicleta, având aceeași direcție de mers, provocându-i acestuia leziuni care nu au necesitat pentru vindecare zile de îngrijiri medicale.

În considerentele Sentinței penale nr. 196 din data de 17.03.2017, pronunțată de Judecătoria Piatra-Neamț, s-au reținut următoarele:

În drept, fapta inculpatului B.A.V., care, la data de 14.04.2016, în timp ce conducea autoturismul marca Dacia, cu numărul de înmatriculare PH-42-SPX pe str. Izvoare din municipiul Piatra-Neamț, a acroșat, cu oglinda retrovizoare dreapta, pe numitul M.F., care se deplasa regulamentar cu bicicleta, având aceeași direcție de mers, provocându-i acestuia leziuni care nu au necesitat pentru vindecare zile de îngrijiri medicale, după care a părăsit locul accidentului fără încuviințarea

organelor de poliție, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de părăsire a locului accidentului ori modificarea sau ștergerea urmelor acestuia, faptă prevăzută de art. 338 alin. (1) din Codul penal, pedepsită de legiuitor cu închisoarea cuprinsă între 2 și 7 ani.

Urmarea imediată a acestei infracțiuni o constituie o stare de pericol, organele judiciare fiind private de obținerea imediată a unor probe esențiale, și anume a declarației celui care a provocat accidentul ori a fost implicat în alt mod în producerea acestuia, a datelor privind eventuala existență a alcoolului în aerul expirat. Prin comiterea acestei infracțiuni au fost periclitate relațiile sociale ocrotite de norma incriminatoare, relații care privesc valoarea socială constând în siguranța circulației pe drumurile publice, pentru ocrotirea căreia legiuitorul a instituit în sarcina conducătorilor auto implicați în accidente rutiere obligația de a nu părăsi locul accidentului fără încuviințarea organelor de poliție. Rațiunea impunerii de către legiuitor a unei atare obligații rezidă în aceea că, în momentul producerii unui accident de circulație, organele judiciare sunt chemate să stabilească cu acuratețe împrejurările producerii accidentului, să identifice persoanele suspecte de comiterea acestuia, să adune probe concludente în vederea conturării unei imagini cât mai clare asupra condițiilor reale care să servească în operațiunea de tragere la răspundere penală a celor vinovați.

Împotriva Sentinței penale nr. 196 din data de 17.03.2017, pronunțată de Judecătoria Piatra-Neamț, a declarat apel, în termen, inculpatul B.A.V.

La termenul din data de 26.09.2017, Curtea de Apel Bacău, din oficiu, a apreciat că se impune sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru a pronunța o hotărâre care să dea o rezolvare de principiu asupra chestiunii de drept sesizate:

- dacă pentru existența infracțiunii de părăsire a locului accidentului prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal este necesar ca victima accidentului să prezinte leziuni cuantificabile în număr de zile de îngrijiri medicale sau nu;

- ce se înțelege prin termenul de rană din punct de vedere juridic, potrivit dispozițiilor art. 75 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată.

La cererea părților, Curtea de Apel Bacău a acordat termen la data de 24.10.2017, pentru a formula concluzii cu privire la aspectele invocate. La termenul din data de 24.10.2017 s-au prezentat punctele de vedere ale reprezentantului Ministerului Public și ale apelantului inculpat B.A.V., prin apărător ales.

Punctul de vedere al reprezentantului Ministerului Public

S-a arătat, în esență, că sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție este inadmisibilă, întrucât noțiunea de "rană" a fost lămurită de instanța de control constituțional.

Astfel, art. 338 alin. (1) din Codul penal a făcut obiectul controlului de constituționalitate în conformitate cu deciziile nr. 154 din 24 martie 2016 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 450 din 16 iunie 2016), nr. 140 din 14 martie 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 553 din 13 iulie 2017), nr. 340 din 11 mai 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 696 din 29 august 2017).

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a constatat că situația premisă a infracțiunii de părăsire a locului accidentului, prevăzută de art. 338 alin. (1) din Codul penal, constă în existența unui accident de circulație. Din motive de tehnică legislativă, pentru a nu încălca inutil textul incriminării, noțiunea de "accident de circulație" nu este explicată în norma de incriminare, având în vedere că este definită în art. 75 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 670 din 3 august 2006, cu modificările și completările ulterioare, care constituie reglementarea-cadru în materia circulației pe drumurile publice.

Potrivit dispozițiilor art. 75 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu

modificările și completările ulterioare, accidentul de circulație este evenimentul care întrunește cumulativ următoarele condiții: a) s-a produs pe un drum deschis circulației publice ori și-a avut originea într-un asemenea loc; b) a avut ca urmare decesul, rănirea uneia sau a mai multor persoane ori avarierea a cel puțin unui vehicul sau alte pagube materiale; c) în eveniment a fost implicat cel puțin un vehicul în mișcare.

Curtea Constituțională a stabilit că din coroborarea dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal cu cele ale alin. (3) lit. a) din art. 338 din Codul penal rezultă că legiuitorul a înțeles să incrimineze fapta de părăsire a locului accidentului în orice situație în care respectivul eveniment rutier a avut ca urmare decesul sau rănirea uneia sau a mai multor persoane. Noțiunea de "rănire" a fost lămurită de instanța de control constituțional, în înțelesul de "orice atingere adusă integrității corporale sau sănătății unei persoane, indiferent de gravitate", continuând în sensul că "integritatea corporală și sănătatea unei persoane implicate într-un accident de circulație pot fi afectate chiar dacă nu apar imediat modificări perceptibile cu ajutorul simțurilor, ci este necesară, în acest sens, examinarea medicală a victimei accidentului" (deciziile nr. 154 din 24 martie 2016, nr. 140 din 14 martie 2017 și nr. 340 din 11 mai 2017).

De asemenea, Curtea Constituțională a reținut că, având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea de la Strasbourg a stabilit că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută și oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal.

Parchetul a susținut că, potrivit Deciziei nr. 11/2014, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 503 din 7 iulie 2014), admisibilitatea sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile este condiționată, atât în cazul în care vizează o normă de drept material, cât și atunci când privește o dispoziție de drept procesual, de împrejurarea ca interpretarea dată de instanța supremă să aibă consecințe juridice asupra modului de rezolvare a fondului cauzei. Cu alte cuvinte, între problema de drept a cărei lămurire se solicită și soluția dată asupra acțiunii penale și/sau civile de către instanța pe rolul căreia se află cauza în ultimul grad de jurisdicție trebuie să existe o relație de dependență, în sensul ca decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțată în procedura prevăzută de art. 476 și 477 din Codul de procedură penală să fie de natură a produce un efect concret asupra conținutului hotărârii din procesul principal; cerința pertinentei este expresia utilității pe care rezolvarea de principiu a chestiunii de drept invocate o are în cadrul soluționării pe fond a litigiului.

Or, înțelesul juridic al noțiunii de "rănire" din cuprinsul art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, cu semnificație determinantă în existența infracțiunii de părăsire a locului accidentului prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal, a căpătat unul constituțional, potrivit deciziilor menționate.

În concluzie, deoarece înțelesul noțiunii de "rănire" a fost stabilit de instanța de control constituțional, această lămurire fiind obligatorie pentru instanțele de judecată, s-a apreciat că nu este îndeplinită condiția prevăzută de art. 475 din Codul de procedură penală, respectiv ca de această lămurire solicitată Înaltei Curți de Casație și Justiție să depindă soluția pe fond privind apelul declarat de inculpatul B.A.V. în Dosarul nr. 8.618/279/2016.

Punctul de vedere al inculpatului B.A.V.

Apărătorul ales al inculpatului a apreciat că sesizarea este admisibilă, având în vedere că instanța de apel a constatat întemeiat faptul că există o chestiune de drept asupra căreia nu s-a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii, fiind necesară o lămurire exhaustivă de care depinde soluționarea pe fond a cauzei penale.

În esență, s-a considerat că se impune ca Înalta Curte de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre

de principiu privind infracțiunea prevăzută de art. 338 din Codul penal - părăsirea locului accidentului ori modificarea sau ștergerea urmelor acestuia, mai exact să se definească cu exactitate urmarea imediată specifică acestei infracțiuni, raportat la prevederile legale ce se regăsesc în Codul penal și în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, dar și la Dicționarul explicativ al limbii române.

S-a arătat că toate aceste aspecte, coroborate cu elementele cauzei penale în care inculpatul B.A.V. a fost trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 338 din Codul penal, deși partea vătămată nu a avut leziuni în urma impactului cu autoturismul, conduc la concluzia că sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție este admisibilă și, drept consecință, în temeiul dispozițiilor art. 476 din Codul de procedură penală, s-a solicitat suspendarea Cauzei nr. 8.618/279/2016 a Curții de Apel Bacău până la pronunțarea hotărârii prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept.

Punctul de vedere al completului de judecată

S-a reținut că problema de drept a fost pusă în discuție de mai multe ori cu ocazia întâlnirilor președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, dedicate discutării aspectelor de practică neunitară în materia dreptului penal și dreptului procesual penal.

Astfel, în minuta întâlnirii președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel de la Iași, 18-19 mai 2017, s-a consemnat: "20. Titlul problemei de drept: dacă pentru a fi întrunite elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal (părăsirea locului accidentului), rănirea uneia sau mai multor persoane implică sau nu în mod necesar existența unui anumit număr de zile de îngrijiri medicale (Tribunalul Satu Mare)."

În minuta acestei întâlniri s-a consemnat: opinia judecătorilor este că pentru a fi întrunite elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal (părăsirea locului accidentului), rănirea uneia sau mai multor persoane implică în mod necesar existența unui anumit număr de zile de îngrijiri medicale.

Textele legale incidente în dezlegarea chestiunii de drept puse în discuție sunt art. 338 alin. (1) din Codul penal și art. 75 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, văzute prin prisma dispozițiilor art. 1 din Codul penal și art. 7 din Convenția europeană a drepturilor omului.

În continuare, după largi considerații asupra previzibilității normei de incriminare din perspectiva principiului *nullum crimen sine lege*, astfel cum este consacrat prin art. 7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, instanța de trimitere se referă la efectele deciziilor Curții Constituționale.

În acest sens a reținut că decizia prin care se constată neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe, precum și decizia dată în interpretarea aplicării unei legi sau ordonanțe produc efecte erga omnes, în timp ce deciziile prin care se respinge o excepție de neconstituționalitate produc efecte doar inter partes.

În speță, prin deciziile invocate de reprezentantul Ministerului Public (Decizia nr. 154/2016 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 450 din 16 iunie 2016; Decizia nr. 140/2017 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 553 din 13 iulie 2017; decizia nr. 340/2017 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 696 din 29 august 2017), s-a dispus respingerea excepțiilor de neconstituționalitate.

Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, prin "rănire" se înțelege "acțiunea de a (se) răni și rezultatul ei", făcându-se trimitere la noțiunea de rană. DEX-ul definește "rana" ca fiind "o ruptură internă sau exterioară a țesutului unei ființe vii, sub acțiunea unui agent distrugător; leziune, plagă". Leziunea este "rană (căpătată prin lovire, rănire etc. sau ca urmare a unei boli)". Plaga este

definită ca fiind o "leziune a țesuturilor corpului, provocată accidental (arsură, tăietură etc.) sau chirurgical; rană". Contuzia este un "traumatism provocat prin lovire cu un obiect dur, care constă în strivirea țesuturilor profunde, fără ruperea tegumentului". Excoriația este o "jultură, eroziune, excorie". Echimoza este o "pată de culoare roșie-vineție, evoluând până la galben, apărută pe piele prin ieșirea sângelui la suprafață în urma unui traumatism; vânătaie, vinețeală". Hematomul este o "tumoare care conține o aglomerare de sânge închistat, provocată de ruperea spontană sau traumatică a vaselor sangvine".

În speță, prin certificatul medico-legal s-a consemnat că, la examenul obiectiv, numitul M.F. (persoana accidentată - nota instanței) a prezentat pe "policele stâng, fața dorsală, falangă proximală, două excoriații de 1/0,5 cm și 0,6/0,3 cm, fără cruste hemactice; pe fața dorsală a degetului IV, mâna dreaptă, la nivelul pliului de extensie proximal, excoriație de 0,5/0,2 cm, acoperită cu cruste seroase. Acuze - fără acuze". Se concluzionează prin același certificat medico-legal că "numitul M.F. prezintă leziuni traumatice care s-au putut produce prin lovire cu sau de corp dur, posibil în condițiile unui accident rutier și pot data din data de 14.04.2016. Nu necesită zile de îngrijiri medicale". Curtea de Apel Bacău a observat o inadvertență între mențiunile făcute de medicul specialist, în sensul că acesta a constatat existența a trei excoriații, pentru ca, la final, să afirme că numitul M.F. prezintă leziuni traumatice.

Or, având în vedere definițiile termenilor conform Dicționarului limbii române, așa cum au fost redate anterior, Curtea de Apel Bacău a constatat că nu se poate pune semnul egal între excoriație și leziune traumatică, astfel încât definirea noțiunii de rană, din punct de vedere juridic, apare ca o necesitate în soluționarea apelului în cauză, în contextul în care în certificatul medico-legal se fac referiri la diverși termeni medicali, cu înțeles diferit.

Instanța de trimitere a reținut că, în materie penală, organele judiciare trebuie să țină seama de principiul potrivit căruia sancționarea unei fapte ca infracțiune trebuie să intervină ca ultim resort în protejarea unei valori sociale, ghidându-se după principiul "ultima ratio" care, în materie penală, are semnificația comună de procedeu sau metodă ultimă sau finală, folosită pentru a atinge scopul urmărit, și este interpretat ca având semnificația că legea penală este singura în măsură să atingă scopul urmărit, alte măsuri de ordin civil, administrativ etc. fiind improprii în realizarea acestui deziderat.

Instanța de apel a mai reținut că scopul urmărit de legiuitor prin legislația penală, în sens larg, este acela de a apăra ordinea de drept, iar, în sens restrâns, este acela de a apăra valori sociale, identificate de legiuitor în partea specială a Codului penal, acest scop fiind, în principiu, legitim.

Din perspectiva principiului "ultima ratio" în materie penală nu este suficient să se constate că faptele incriminate aduc atingere valorii sociale ocrotite, ci această atingere în concret trebuie să prezinte un anumit grad de intensitate, de gravitate, care să justifice sancțiunea penală. Or, în speță, Curtea de Apel Bacău a reținut că, potrivit alin. (2) al art. 338 din Codul penal, "Cu aceeași pedeapsă se sancționează și fapta oricărei persoane de a modifica starea locului sau de a șterge urmele accidentului de circulație din care a rezultat uciderea sau vătămarea integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane, fără acordul echipei de cercetare la fața locului".

Prin vătămarea integrității corporale, în mod evident, se înțelege consecința prevăzută de art. 194 din Codul penal.

Or, este de neconceput ca legiuitorul să fi înțeles să sancționeze cu aceeași pedeapsă atât infracțiunea de "părăsire a locului accidentului" [art. 338 alin. (1) din Codul penal], din care a rezultat rănirea unei persoane, definită ca fiind "orice atingere adusă integrității corporale ori sănătății unei persoane, indiferent de gravitate" (conform considerentelor Deciziei nr. 154/2016 a Curții Constituționale și însușite de reprezentantul Ministerului Public), cât și infracțiunea de "modificarea/ștergerea urmelor accidentului" [art. 338 alin. (2) din Codul penal], din care a rezultat vătămarea integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane", care este definită ca fiind fapta prevăzută în art. 193 din Codul penal, care a cauzat vreuna dintre următoarele

consecințe: a) o infirmitate; b) leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale; c) un prejudiciu estetic grav și permanent; d) avortul; e) punerea în primejdie a vieții persoanei.

Prin prisma tuturor considerentelor anterior expuse, Curtea de Apel Bacău a apreciat că legea, respectiv art. 338 alin. (1) din Codul penal, nu este nici previzibilă, întrucât destinatarul - conducătorul auto - nu știe ce conduită să adopte în momentul în care victima afirmă că nu a suferit leziuni, iar aceste leziuni chiar nu sunt vizibile, termenul de rană din cuprinsul art. 75 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nefiind definit în cuprinsul ordonanței, context în care se are în vedere înțelesul obișnuit, cel din Dicționarul limbii române, potrivit căruia rana este "o ruptură internă sau exterioară a țesutului unei ființe vii, sub acțiunea unui agent distrugător; leziune, plagă", deci se poate concluziona că presupune o anumită intensitate.

Din perspectiva definirii noțiunii de rană prin deciziile de respingere a excepțiilor de neconstituționalitate, anterior enumerate, Curtea de Apel Bacău a apreciat că norma de incriminare, respectiv art. 338 alin. (1) din Codul penal cu trimitere la art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nu este nici accesibilă, întrucât cetățeanul nu poate dispune de informații suficiente în legătură cu normele juridice aplicabile în acest caz, neavând obligația de a cunoaște deciziile Curții Constituționale, cu atât mai mult cele de respingere a excepțiilor de neconstituționalitate.

În raport cu cele de mai sus, instanța de apel a apreciat că voința legiuitorului nu a fost aceea de a sancționa cu pedeapsa închisorii de la 2 la 7 ani (de altfel, o pedeapsă foarte aspră în economia noului Cod penal) fapta de părăsire a locului accidentului în orice situație din care ar rezulta "orice atingere adusă integrității corporale ori sănătății unei persoane, indiferent de gravitate", ci a avut în vedere o gravitate anume, aspect ce rezultă atât din folosirea termenului de "rănire", cât și din modul în care este definită fapta de modificare/ștergere a urmelor accidentului prevăzută de art. 338 alin. (2) din Codul penal; în consecință, s-a susținut că este necesar ca victima accidentului să prezinte leziuni consemnate într-un act medical, fiind necesară cuantificarea leziunilor (rănirea) într-un număr de zile de îngrijiri medicale printr-un certificat medico-legal.

III. Punctele de vedere exprimate de curțile de apel și de instanțele de judecată arondate

Au comunicat puncte de vedere asupra problemei de drept în discuție curțile de apel Alba Iulia, Bacău, Brașov, București, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Suceava, Târgu Mureș și Timișoara care, după caz, au făcut referire și la punctele de vedere ale unora dintre instanțele arondate.

S-au conturat următoarele opinii cu privire la prima problemă de drept:

Într-o primă opinie s-a apreciat că elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal subzistă chiar și în condițiile în care leziunile traumatice cauzate au produs numai suferințe fizice în sensul dispozițiilor art. 193 alin. (1) din Codul penal. Gravitatea leziunilor traumatice produse sau afectarea sănătății victimei nu este condiționată, prin voința legiuitorului, de evaluarea prin zile de îngrijiri medicale necesare pentru vindecare, nefiind necesar să existe un certificat medico-legal sau alt act medical, rănirea putând fi probată prin orice mijloace de probă prevăzute de art. 97 alin. (2) din Codul de procedură penală.

Într-o a doua opinie s-a considerat că pentru a fi întrunite elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal nu este strict necesar să se obțină un certificat medico-legal, fiind suficient să fie deținut un document de natură medicală, care să ateste acordarea unor îngrijiri medicale (foaie de consultație, fișă de observație etc.).

Într-o a treia opinie s-a menționat că pentru a fi întrunite elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal este necesar ca victima accidentului să prezinte

leziuni consemnate într-un certificat medico-legal, cuantificabile într-un număr de zile de îngrijiri medicale.

Într-o a patra opinie s-a apreciat că pentru a fi întrunite elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal este necesar ca victima accidentului să prezinte un certificat medico-legal, indiferent dacă leziunile traumatiche suferite sunt cuantificabile într-un număr de zile de îngrijiri medicale sau nu.

Cu privire la a doua problemă de drept s-au conturat următoarele opinii:

Într-o primă opinie s-a apreciat că, raportat la conținutul deciziilor Curții Constituționale nr. 154 din 24 martie 2016 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 450 din 16 iunie 2016), nr. 140 din 14 martie 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 553 din 13 iulie 2017), nr. 340 din 11 mai 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 696 din 29 august 2017), prin care se explicitează noțiunea de "rănire" ca fiind "orice atingere adusă integrității corporale sau sănătății unei persoane, indiferent de gravitate", este redundantă redefinirea acestui termen și de către instanța supremă.

Într-o a doua opinie s-a considerat că prevederile art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, trebuie corelate cu dispozițiile art. 193 alin. (1) din Codul penal, în sensul că noțiunea de rănire trebuie să aibă ca înțeles orice act de violență cauzator de suferințe fizice ori atingerea adusă integrității corporale sau sănătății unei persoane, indiferent de gravitate sau orice tip de leziune. S-a mai menționat că prin termenul de rănire se înțelege orice lovire, chiar fără o rană, urmarea imediată fiind cea prevăzută de art. 193 alin. (1) din Codul penal.

Într-o a treia opinie s-a menționat că, din punct de vedere juridic, termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, trebuie să corespundă cu definiția din Dicționarul explicativ al limbii române.

IV. Jurisprudența națională în materie

Instanțele la care au fost identificate hotărâri judecătorești în această materie sunt: Curtea de Apel Alba Iulia și una dintre instanțele arondate, respectiv Judecătoria Săliște; Curtea de Apel Bacău și una dintre instanțele arondate, respectiv Judecătoria Bacău; Curtea de Apel Brașov și instanțele arondate, respectiv Judecătoria Brașov, Judecătoria Făgăraș, Judecătoria Sfântu Gheorghe; Curtea de Apel București și instanțele arondate, respectiv Judecătoria Sectorului 1 București, Judecătoria Sectorului 2 București, Judecătoria Sectorului 5 București, Judecătoria Alexandria, Judecătoria Călărași, Judecătoria Lehliu-Gară, Judecătoria Oltenița; Curtea de Apel Cluj și instanțele arondate, respectiv Judecătoria Sighetu Marmăției, Judecătoria Vișeu de Sus; Curtea de Apel Constanța și instanțele arondate, respectiv Judecătoria Babadag, Judecătoria Constanța; Curtea de Apel Craiova; Curtea de Apel Oradea și instanțele arondate, respectiv Judecătoria Beiuș, Judecătoria Oradea, Judecătoria Satu Mare; una dintre instanțele arondate Curții de Apel Ploiești, respectiv Judecătoria Pătârlagele; una dintre instanțele arondate Curții de Apel Suceava, respectiv Judecătoria Botoșani.

Hotărârile au fost pronunțate în conformitate cu punctele de vedere exprimate de curțile de apel și de instanțele de judecată arondate, menționate anterior la pct. III.

V. Jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

Nu au fost identificate decizii relevante pentru problema de drept.

VI. Jurisprudența relevantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene

Nu au fost identificate decizii relevante pentru problema de drept.

VII. Jurisprudența relevantă a Curții Constituționale

Au fost identificate următoarele decizii ale Curții Constituționale:

- prin Decizia nr. 154 din 24 martie 2016 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 450 din 16 iunie 2016) s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Sergiu Dîrstaru în Dosarul nr. 8.114/204/2014 al Judecătoriei Câmpina - Secția penală și s-a constatat că dispozițiile art. 338 alin. (1) din Codul penal sunt constituționale în raport cu criticile formulate;

- prin Decizia nr. 140 din 14 martie 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 553 din 13 iulie 2017) s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Adriana Pop în Dosarul nr. 14.562/271/2015 al Judecătoriei Oradea - Secția penală și s-a constatat că dispozițiile art. 338 alin. (1) din Codul penal sunt constituționale în raport cu criticile formulate;

- prin Decizia nr. 340 din 11 mai 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 696 din 29 august 2017) s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Dumitru Ovidiu Sebezan în Dosarul nr. 9.830/320/2015 al Judecătoriei Târgu Mureș și s-a constatat că dispozițiile art. 338 alin. (1) din Codul penal sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

VIII. Jurisprudența relevantă a Înaltei Curți de Casație și Justiție

Din categoria deciziilor în interesul legii trebuie menționată Decizia nr. LXVI/2007 (66/2007), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 537 din 16 iulie 2008, privind examinarea recursului în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, cu privire la înțelesul sintagmei "vătămarea integrității corporale ori sănătății uneia sau mai multor persoane", conținută în dispozițiile art. 89 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

În ceea ce privește deciziile de speță a fost identificată o hotărâre pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția penală în calea de atac a apelului (Decizia nr. 397/A din 19 octombrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 8.079/2/2015), precum și câteva hotărâri pronunțate în calea extraordinară de atac a recursului în casație (Încheierea nr. 208/RC din 3 iunie 2016 dată în Dosarul nr. 19.125/233/2014, Încheierea nr. 297/RC din 12 septembrie 2016 dată în Dosarul nr. 19.230/212/2015, Decizia nr. 472/RC din 7 noiembrie 2016 dată în Dosarul nr. 3.181/1/2016, Decizia nr. 482/RC din 9 noiembrie 2016 dată în Dosarul nr. 3.541/1/2016, Decizia nr. 531/RC din 7 decembrie 2016 dată în Dosarul nr. 3.542/1/2016).

Dintre acestea, prezintă relevanță Decizia nr. 472/RC din 7 noiembrie 2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția penală în Dosarul nr. 3.181/1/2016, în cuprinsul căreia s-a reținut: "prin actualul text de incriminare al infracțiunii de părăsirea locului accidentului, prevăzută de art. 338 din Codul penal, legiuitorul a lărgit sfera de incidență a acestei infracțiuni, întrucât a fost eliminată necesitatea ca în urma accidentului să fi rezultat uciderea sau vătămarea integrității corporale ori a sănătății uneia sau a mai multor persoane ori ca acesta să se fi produs ca urmare a unei infracțiuni. Astfel, art. 338 alin. (1) din Codul penal face referire (doar) la părăsirea locului accidentului de către conducătorul auto implicat într-un accident de circulație, iar situațiile în care părăsirea locului accidentului nu constituie infracțiune sunt enumerate la art. 338 alin. (3) din Codul penal."

În cuprinsul aceleiași decizii, s-a mai reținut că "Înalta Curte apreciază ca fiind neîntemeiate argumentele invocate de recurentul inculpat, în sensul că sunt aplicabile dispozițiile art. 338 alin. (3) lit. a) din Codul penal, întrucât în urma accidentului de circulație s-au produs doar pagube materiale. Ambele instanțe au reținut că accidentul de circulație provocat de recurentul inculpat a determinat producerea unor leziuni traumatice martorului A.M.C. - victimă în cauză - apreciindu-se că acestea sunt dovedite prin declarațiile martorilor, procesul-verbal de constatare la fața locului și înscrisurile medicale întocmite cu privire la victimă, în momentul transportării acesteia la spital, din care rezultă că prezenta plăgi contuze și traumatisme."

IX. Opinia specialiștilor consultați

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) din Codul de procedură penală raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală a fost solicitată opinia scrisă a specialiștilor din domeniul juridic cu privire la chestiunea de drept ce formează obiectul sesizării.

A fost transmis punctul de vedere al specialiștilor Facultății de Drept din cadrul Universității "Nicolae Titulescu" din București.

Cu privire la prima problemă de drept s-a argumentat că, sub aspectul admisibilității, chestiunea de drept supusă dezlegării nu conduce la soluționarea pe fond a cauzei.

În acest sens s-a menționat că din dispozițiile art. 338 alin. (1) din Codul penal cu trimitere la dispozițiile art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, rezultă cu claritate care sunt condițiile prevăzute de lege pentru a angaja răspunderea penală în caz de părăsire a locului accidentului: sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute la alin. (1) al art. 338 din Codul penal doar în ipoteza în care accidentul a avut ca urmare decesul ori rănirea uneia sau a mai multor persoane. Textele legale analizate nu conțin nicio altă condiție suplimentară care ar trebui să fie examinată sub cupola laturii obiective a infracțiunii, așa încât nu pot conduce la adoptarea unor soluții diferite în practică. Pentru ipoteza în care accidentul a produs doar pagube materiale, legiuitorul a reglementat o cauză justificativă specială în cuprinsul art. 338 alin. (3) lit. a) din Codul penal.

Din această perspectivă, condițiile principiului legalității incriminării vizează, inter alia, necesitatea ca interpretarea legii penale să fie concordantă cu voința legiuitorului, adică să nu fie interpretată nici extensiv, nici restrictiv (*lex stricta*). Din esența principiului legalității rezultă că legea penală se interpretează restrictiv. Cu alte cuvinte, în principiu, în dreptul penal analogia este interzisă, normele dreptului penal fiind de strictă interpretare.

În ceea ce privește a doua problemă de drept s-a argumentat că noțiunea de "rănire" a fost definită, pe cale incidentală, de către instanța de contencios constituțional prin Decizia nr. 154 din 24 martie 2016 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 450 din 16 iunie 2016), referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal.

Suplimentar s-a menționat că, la nivelul literaturii medico- legale, de interes pentru chestiunea de drept analizată este faptul că "plăgile sau rănilor sunt soluții de continuitate (leziuni în care integritatea tegumentului este afectată, s.n.) ale tegumentelor, a căror denumire este dată de instrumentul cu care sunt produse. Plăgile pot fi superficiale sau profunde; (...) Din punctul de vedere al evoluției pot fi simple sau complicate, cea mai frecventă complicație fiind infecția." Cu alte cuvinte, "sub numele de plagă sau rană se înțelege soluția de continuitate a integrității pielii sau mucoaselor cu participarea țesuturilor sau organelor subiacente."

Prin urmare, s-a apreciat că noțiunea de "rănire" trebuie interpretată în sensul că aceasta vizează "orice atingere adusă integrității corporale sau sănătății unei persoane, indiferent de gravitate", legislația neconținând alte condiții cu privire la intensitatea rănilor provocate, numărul de zile de îngrijiri medicale acordate etc.

În concluzie, s-a apreciat că sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept cu privire la prima chestiune de drept ridicată nu întrunește, în mod cumulativ, condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, în timp ce, în cazul celei de-a doua probleme ridicate de instanța de trimitere, noțiunea de "rană" trebuie interpretată în sensul stabilit deja de către Curtea Constituțională.

X. Punctul de vedere exprimat de Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

La data de 10 ianuarie 2018, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a depus

concluzii privind rezolvarea de principiu a chestiunii de drept supuse dezlegării, iar prin Adresa nr. 2.887/C/3042/III-5/2017 din data de 10 ianuarie 2018 a comunicat că nu există în lucru nicio sesizare având ca obiect promovarea unui recurs în interesul legii vizând problema de drept supusă dezlegării.

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a menționat că, urmare a analizei de admisibilitate a sesizării, a rezultat că nu este îndeplinită condiția ca întrebarea adresată instanței supreme să constituie o problemă de drept, iar rezolvarea ce se solicită a fi dată de către Înalta Curte de Casație și Justiție să fie una de principiu.

În privința primei întrebări supuse dezlegării s-a menționat că, în cauza ce face obiectul prezentei dezlegări, instanța de trimitere își motivează solicitarea adresată Înaltei Curți de Casație și Justiție, pe de o parte, prin împrejurări ce vizează interpretarea probatoriului în cauza cu judecarea căreia a fost investită, aspect ce cade în competența sa exclusivă, iar pe de altă parte, solicită instanței supreme să îi valideze un raționament de evaluare a oportunității sancțiunilor penale prevăzute în două norme de incriminare, aspect ce excedează competenței instanței supreme. Astfel, eventuala contradicție dintre consemnările rezultate în urma examenului obiectiv și concluziile certificatului medico-legal, chiar reală de ar fi (condiție neîndeplinită în cauza pendinte pe rolul Curții de Apel Bacău), se rezolvă conform dispozițiilor art. 179-181 din Codul de procedură penală, și nu în procedura prevăzută de art. 475 din Codul de procedură penală, iar motivația pentru care legiuitorul a înțeles să prevadă aceeași pedeapsă pentru fapte pe care instanța de trimitere le apreciază ca având gravități diferite ar putea, eventual, forma obiectul unei dezbateri doctrinare, excedând însă competenței oricărei instanțe de judecată.

Distinct de considerentele prin care se motivează necesitatea intervenției instanței supreme, modul de formulare a întrebării prealabile pare a exprima intenția instanței de trimitere de a primi o listă a mijloacelor de probă necesare pentru dovedirea infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal. Un atare demers este, în mod evident, străin procedurii prevăzute de art. 475 și următoarele din Codul de procedură penală, prin care nu s-a urmărit exonerarea judecătorului cauzei de plenitudinea de jurisdicție a pricinii cu soluționarea căreia a fost investit. Așa fiind, regulile generale prevăzute de art. 97-103 din Codul de procedură penală în materia probelor și mijloacelor de probă rămân aplicabile și în cazul infracțiunii de părăsire a locului accidentului prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal, organul judiciar legal investit fiind cel care apreciază care dintre acestea sunt apte să conducă la constatarea existenței infracțiunii, identificarea persoanei care a săvârșit-o și cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei și singurul la a cărui liberă apreciere sunt supuse respectivele probe.

Pentru argumentele ce precedă s-a apreciat că prin această primă întrebare nu se urmărește lămurirea unei chestiuni de principiu, ci se tinde la rezolvarea a însuși fondului cauzei.

În privința celei de-a doua întrebări supuse dezlegării Înaltei Curți de Casație și Justiție s-a considerat că nu este îndeplinită condiția ca aceasta să constituie o chestiune de drept.

S-a făcut trimitere la Decizia Curții Constituționale nr. 154 din 24 martie 2016 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 450 din 16 iunie 2016), prin care s-a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate și s-a constatat că dispozițiile art. 338 alin. (1) din Codul penal sunt constituționale în raport cu criticile formulate. S-a menționat că, ulterior, constatând că nu au intervenit elemente noi de natură să determine schimbarea jurisprudenței sale, Curtea Constituțională a dispus în mod similar și prin deciziile nr. 140 din 14 martie 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 553 din 13 iulie 2017) și nr. 340 din 11 mai 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 696 din 29 august 2017).

Dacă asupra caracterului general obligatoriu al deciziilor prin care s-au respins excepțiile de neconstituționalitate nu există consens în doctrină, exprimându-se deopotrivă opinia că și acestea produc aceleași efecte erga omnes ca și cele prin care se constată neconstituționalitatea unei dispoziții legale, cât și teza contrară potrivit căreia efectele unei decizii prin care Curtea

Constituțională constată constituționalitatea unei dispoziții legale produc efecte doar inter partes, inclusiv jurisprudența instanței supreme fiind, sub acest aspect, nerelevantă, rămâne totuși de necontestat competența exclusivă a Curții Constituționale de a se pronunța asupra conformității cu Constituția, printre altele, a dispozițiilor din legi și ordonanțe.

Prin hotărârea instanței de trimitere se tinde la a se demonstra caracterul lipsit de accesibilitate și previzibilitate al art. 338 alin. (1) din Codul penal cu trimitere la art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, sau, altfel spus, contrarietatea acestora cu dispozițiile art. 20 din Constituție referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, raportate la prevederile art. 7 paragraful 1 privind principiul legalității incriminării și pedepsei din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Or, un atare demers cade în competența de soluționare a Curții Constituționale, instanță care, prin Decizia nr. 154 din 24 martie 2016 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 450 din 16 iunie 2016), a constatat că dispozițiile art. 338 alin. (1) din Codul penal îndeplinesc cerințele de claritate, accesibilitate și previzibilitate a legii, soluție menținută și prin deciziile instanței de contencios constituțional nr. 140 din 14 martie 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 553 din 13 iulie 2017) și nr. 340 din 11 mai 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 696 din 29 august 2017).

Pentru argumentele ce precedă s-a apreciat că a doua întrebare nu constituie o chestiune de drept a cărei competență de soluționare să revină Înaltei Curți de Casație și Justiție, ci o excepție de neconstituționalitate care cade în competența exclusivă a Curții Constituționale.

XI. Punctul de vedere exprimat de Direcția legislației, studii, documentare și informare juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție

Cu privire la prima chestiune de drept s-a apreciat că, în interpretarea dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal și ale art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, existența infracțiunii de părăsire a locului accidentului nu este condiționată de gravitatea consecințelor accidentului asupra unei persoane, evaluată prin zile de îngrijiri medicale. Din punct de vedere probator, stabilirea "rănirii uneia sau a mai multor persoane", la care se referă dispozițiile art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nu este condiționată de existența unui certificat medico-legal.

Dispozițiile art. 338 alin. (1) din Codul penal nu condiționează existența infracțiunii de părăsire a locului accidentului, nici explicit și nici în mod implicit, de gravitatea consecințelor accidentului asupra unei persoane, evaluată prin zile de îngrijiri medicale.

S-a considerat că interpretarea corelată a dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal și a dispozițiilor art. 338 alin. (3) lit. a) din Codul penal conduce la concluzia că părăsirea locului accidentului nu constituie infracțiune doar în ipoteza în care consecințele accidentului constau exclusiv în pagube materiale. Per a contrario, în ipoteza în care accidentul produce consecințe vătămătoare asupra unei persoane, indiferent de gravitatea acestora, iar nu exclusiv pagube materiale, fapta constituie infracțiune.

Opțiunea legiuitorului de a nu condiționa existența infracțiunii de gravitatea consecințelor accidentului asupra unei persoane, evaluată prin zile de îngrijiri medicale, deși este discutabilă, nu poate fi cenzurată prin introducerea acestei condiții în norma de incriminare, pe cale de interpretare. Desigur, în raport cu gravitatea consecințelor, procurorul poate dispune renunțarea la urmărire penală, în condițiile art. 318 din Codul de procedură penală.

Cu privire la a doua problemă de drept s-a apreciat că sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile este inadmisibilă, din perspectiva inexistenței unei veritabile chestiuni de drept.

Termenul "rănire", utilizat în cuprinsul art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nu are o accepțiune juridică specifică în contextul dispozițiilor menționate anterior și al dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal, determinabilă pe baza interpretării normelor din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și din Codul penal.

S-a apreciat că semnificația termenului "rănire" poate fi dedusă de judecătorul cauzei din considerentele deciziilor Curții Constituționale nr. 154 din 24 martie 2016 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 450 din 16 iunie 2016), nr. 140 din 14 martie 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 553 din 13 iulie 2017) și nr. 340 din 11 mai 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 696 din 29 august 2017).

Orientativ, pentru concretizarea termenului "rănire" s-a menționat că pot fi avute în vedere și dispozițiile art. 7 alin. (2) și (3) din Ordinul ministrului afacerilor interne nr. 18/2016 privind evidența statistică a accidentelor de circulație rutieră (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 87 din 5 februarie 2016).

Totodată, semnificația termenului "rănire" poate fi dedusă de judecătorul cauzei din jurisprudență.

XII. Dispozițiile legale incidente

Codul penal

Art. 1 alin. (1) - "Legalitatea incriminării

Legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni."

Art. 338. - "Părăsirea locului accidentului ori modificarea sau ștergerea urmelor acestuia

(1) Părăsirea locului accidentului, fără încuviințarea poliției sau a procurorului care efectuează cercetarea locului faptei, de către conducătorul vehiculului sau de către instructorul auto, aflat în procesul de instruire, ori de către examinatorul autorității competente, aflat în timpul desfășurării probelor practice ale examenului pentru obținerea permisului de conducere, implicat într-un accident de circulație, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și fapta oricărei persoane de a modifica starea locului sau de a șterge urmele accidentului de circulație din care a rezultat uciderea sau vătămarea integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane, fără acordul echipei de cercetare la fața locului.

(3) Nu constituie infracțiune părăsirea locului accidentului când:

a) în urma accidentului s-au produs doar pagube materiale;

b) conducătorul vehiculului, în lipsa altor mijloace de transport, transportă el însuși persoanele rănite la cea mai apropiată unitate sanitară în măsură să acorde asistență medicală necesară și la care a declarat datele personale de identitate și numărul de înmatriculare sau înregistrare a vehiculului condus, consemnate într-un registru special, dacă se înapoiază imediat la locul accidentului;

c) conducătorul autovehiculului cu regim de circulație prioritară anunță de îndată poliția, iar după terminarea misiunii se prezintă la sediul unității de poliție pe a cărei rază de competență s-a produs accidentul, în vederea întocmirii documentelor de constatare;

d) victima părăsește locul faptei, iar conducătorul de vehicul anunță imediat evenimentul la cea mai apropiată unitate de poliție."

Art. 193. - "Lovirea sau alte violențe

(1) Lovirea sau orice acte de violență cauzatoare de suferințe fizice se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) Fapta prin care se produc leziuni traumatice sau este afectată sănătatea unei persoane, a cărei gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani sau cu amendă.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate."

Art. 194. - "Vătămarea corporală

(1) Fapta prevăzută în art. 193, care a cauzat vreuna dintre următoarele consecințe:

a) o infirmitate;

b) leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale;

c) un prejudiciu estetic grav și permanent;

d) avortul;

e) punerea în primejdie a vieții persoanei, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

(2) Când fapta a fost săvârșită în scopul producerii uneia dintre consecințele prevăzute în alin. (1) lit. a), lit. b) și lit. c), pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani.

(3) Tentativa la infracțiunea prevăzută în alin. (2) se pedepsește."

Art. 196. - "Vătămarea corporală din culpă

(1) Fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) săvârșită din culpă de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive sau în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(2) Fapta prevăzută în art. 194 alin. (1) săvârșită din culpă se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.

(3) Când fapta prevăzută în alin. (2) a fost săvârșită ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amendă.

(4) Dacă urmările prevăzute în alin. (1)-(3) s-au produs față de două sau mai multe persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.

(5) Dacă nerespectarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere sau desfășurarea activității care a condus la comiterea faptelor prevăzute în alin. (1) și alin. (3) constituie prin ea însăși o infracțiune se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

(6) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate."

Ordonanța de urgență nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 670 din 3 august 2006, cu modificările și completările ulterioare

"Art. 75. - Accidentul de circulație este evenimentul care întrunește cumulativ următoarele condiții:

a) s-a produs pe un drum deschis circulației publice ori și-a avut originea într-un asemenea loc;

b) a avut ca urmare decesul, rănirea uneia sau a mai multor persoane ori avarierea a cel puțin unui vehicul sau alte pagube materiale;

c) în eveniment a fost implicat cel puțin un vehicul în mișcare."

Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale

Art. 7 paragraful 1:

"Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național și internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii".

XIII. Raportul asupra chestiunii de drept supuse dezlegării

Opinia judecătorului-raportor este în sensul că sesizarea este admisibilă doar în ce privește întrebarea (reformulată): "Ce se înțelege prin termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) teza a II-a din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal privind infracțiunea de părăsire a locului accidentului?".

Pe fondul sesizării s-a apreciat că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal privind infracțiunea de părăsire a locului accidentului, termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) teza a II-a din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se interpretează în sensul de "leziuni traumatiche sau afectarea sănătății unei persoane, a căror gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale (cel puțin o zi)".

XIV. Înalta Curte de Casație și Justiție

A. Cu privire la admisibilitatea sesizării:

În conformitate cu dispozițiile art. 475 din Codul de procedură penală: "Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că există o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată".

În cauză sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală.

În esență:

- un complet de judecată al Curții de Apel Bacău, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, a constatat că există o chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective. Curtea de Apel Bacău este investită cu soluționarea apelului declarat de inculpatul B.A.V. împotriva Sentinței penale de condamnare nr. 196 din 17.03.2017, pronunțată de Judecătoria Piatra-Neamț, prin care se solicită achitarea pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal (pe motiv că fapta nu corespunde tiparului de incriminare a acestei infracțiuni, nefiind îndeplinită condiția referitoare la rănirea unei persoane, deoarece partea vătămată nu a avut leziuni în urma impactului cu autoturismul), ceea ce implică tranșarea problemei de drept ce face obiectul întrebării prealabile;

- până în prezent, Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat asupra chestiunii de drept, printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii. Admisibilitatea sesizării nu este influențată de Decizia nr. LXVI/2007 (66/2007), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 537 din 16 iulie 2008, deoarece, astfel cum se va constata cu ocazia analizării pe fond a chestiunii de drept a cărei dezlegare se solicită, această decizie în interesul legii nu mai produce efecte față de modificarea legislativă intervenită prin Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările ulterioare. Pe cale de consecință, în cauză se solicită interpretarea unor dispoziții legale cu caracter de noutate;

- chestiunea de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

Abordând pe larg admisibilitatea sesizării, se constată că instanța de control judiciar (Curtea de

Apel Bacău) a formulat următoarele întrebări:

- dacă pentru a fi întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de părăsire a locului accidentului prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal cu trimitere la dispozițiile art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, este necesar ca victima accidentului să prezinte leziuni consemnate într-un act medical, cuantificabile (rănirea) într-un număr de zile de îngrijiri medicale sau nu, în orice situație, dacă este necesară existența unui certificat medico-legal;

- ce se înțelege prin termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, din punct de vedere juridic, având în vedere că Dicționarul explicativ al limbii române definește rana ca fiind o "ruptură internă sau exterioară a țesutului unei ființe vii, sub acțiunea unui agent distrugător; leziune, plagă".

În ce privește prima întrebare se constată că problema ține de stabilirea situației de fapt și de analiza materialului probator, instanța de trimitere având dificultăți în evaluarea întrunirii condiției privind rănirea victimei. Astfel cum reiese din încheierea de sesizare, dificultățile decurg din analiza înțelesului dat de Dicționarul explicativ al limbii române, dar și din analiza termenilor utilizați în actele medicale depuse la dosar (considerați contradictorii de către instanța de apel).

Contextul particular al speței, respectiv constatarea instanței de apel că în certificatul medico-legal se fac referiri la diverși termeni medicali, cu înțeles diferit, nu poate reprezenta, însă, un temei de sesizare a Înaltei Curți conform art. 475 din Codul de procedură penală, căci, potrivit jurisprudenței constante a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, prin hotărârea prealabilă nu se poate oferi o anumită soluție în speța respectivă, aceasta fiind atribuția instanței de trimitere, investită cu judecarea cauzei.

Mai mult, referitor la prima întrebare, se constată că, deși se face vorbire despre tiparul de incriminare a infracțiunii de părăsire a locului accidentului prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal, în realitate, întrebarea vizează modalitatea de dovedire a unei împrejurări de fapt ce reprezintă un element de tipicitate al infracțiunii deduse judecății. Cu toate acestea, întrebarea nu are în vedere necesitatea dezlegării unei probleme de drept care să privească dispozițiile legale ce reglementează mijloacele de probă, ci se solicită stabilirea unui anumit mijloc de probă pentru dovedirea unei condiții de tipicitate a infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal. Or, în mod evident, rănirea victimei, ca orice alt element de fapt, poate fi dovedită prin oricare din mijloacele de probă prevăzute de art. 97 alin. (2) din Codul de procedură penală.

În mod constant, în jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție s-a stabilit că prin hotărârile prealabile, pronunțate în temeiul art. 475 și următoarele din Codul de procedură penală, se dezleagă doar chestiuni de drept (in abstracto), și nu aspecte particulare ale speței, asupra cărora trebuie să se pronunțe instanța de trimitere.

În cauza de față, problema de drept vizează, în realitate, nu modul de dovedire a consecințelor accidentului de circulație [care nu se poate realiza decât prin mijloacele de probă prevăzute de lege - art. 97 alin. (2) din Codul de procedură penală], ci înțelesul noțiunii de "rănire", menționat într-o normă extrapenală, dar care, prin voința legiuitorului, dobândește caracter penal, deoarece reprezintă un element de tipicitate al infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal, cu relevanță pentru situația premisă a acestei infracțiuni.

Altfel spus, problema de drept ridicată în speță constă în aceea de a explica ce se înțelege prin termenul de "rănire" prevăzut de art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, așa cum este formulată, în esență, cea de-a doua întrebare din încheierea de sesizare.

Partea a doua a respectivei întrebări, astfel cum a fost formulată de instanța de trimitere [ce se înțelege prin termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, din punct de vedere juridic, având în vedere că

Dicționarul explicativ al limbii române definește rana ca fiind o "ruptură internă sau exterioară a țesutului unei ființe vii, sub acțiunea unui agent distrugător; leziune, plagă"], este considerată inutilă, fiind de la sine înțeles că prin sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție se urmărește stabilirea sensului juridic al noțiunii de "rană", iar referirea la definiția din Dicționarul explicativ al limbii române are doar rolul de a motiva sesizarea.

Drept urmare, sesizarea este apreciată ca admisibilă doar în ce privește întrebarea (reformulată):

"Ce se înțelege prin termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) teza a II-a din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal privind infracțiunea de părăsire a locului accidentului?"

Din această perspectivă, problema de drept îndeplinește toate condițiile pentru a fi supusă evaluării Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală și, numai în aceste limite, Înalta Curte de Casație și Justiție este legal sesizată.

Posibilitatea reformulării întrebărilor adresate Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală

Pe de o parte, prin jurisprudența în materie, s-a statuat:

- având în vedere că limitele în care trebuie să se răspundă sunt stabilite de întrebarea instanței de trimitere - care însă nu se circumscrie unei veritabile probleme de drept -, neexistând posibilitatea legală ca obiectul sesizării să fie modificat de către Înalta Curte astfel încât să satisfacă exigențele art. 475 din Codul de procedură penală, se apreciază că nu sunt îndeplinite cumulativ condițiile de admisibilitate prevăzute de dispozițiile procesual penale pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile (Decizia nr. 23 din 16 septembrie 2015, Dosar nr. 2.195/1/2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 824 din 4 noiembrie 2015, prin care a fost respinsă, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Iași - Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 2.604/189/2013);

- modul de formulare a întrebării adresate Înaltei Curți de Casație și Justiție este unul deficitar, neputându-se stabili cu certitudine care este obiectul sesizării. În încheierea prin care Curtea de Apel Constanța a investit instanța supremă, problema de drept este formulată ambiguu, imprecis (...) Or, caracterul determinant al rezolvării chestiunii de drept pentru soluționarea fondului cauzei nu poate fi apreciat decât dacă obiectul sesizării este clar stabilit, iar această din urmă obligație revine exclusiv instanței de trimitere, iar nu instanței supreme (Decizia nr. 4 din 28 februarie 2017, Dosar nr. 4.020/1/2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 255 din 12 aprilie 2017, prin care a fost respinsă ca inadmisibilă sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanța - Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie în Dosarul nr. 685/36/2015).

Pe de altă parte, prin Decizia nr. 27/2015 dată în Dosarul nr. 3.061/1/2015/HP/P (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 919 din 11 decembrie 2015), constatând că întrebarea a fost impropriu formulată, pornind de la premisa expusă de titularul sesizării și "pentru a permite interpretarea dreptului", Înalta Curte de Casație și Justiție a procedat la reformularea întrebării, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Galați în Dosarul nr. 524/44/2015 și s-a pronunțat pe fondul problemei de drept.

Rezultă, astfel, că în acest caz, Înalta Curte de Casație și Justiție a înțeles să reformuleze întrebarea, pentru a da un înțeles clar solicitării instanței de trimitere.

În speță, din perspectiva naturii și scopului procedurii prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală (mecanism de asigurare a unei practici judiciare unitare), este posibilă reformularea întrebării, dacă problema de drept supusă analizei este clară și dacă nu se schimbă sensul solicitării adresate Înaltei Curți de Casație și Justiție, deoarece, în acest mod, nu se aduce atingere limitelor sesizării, ci, din rațiuni de acuratețe juridică, se procedează la o modificare formală, strict în ce privește redactarea întrebării.

Or, dacă se apreciază că se impune a se da un răspuns pe fondul solicitării formulate de Curtea de

Apel Bacău prin cea de-a doua întrebare (pentru prima întrebare, sesizarea este considerată inadmisibilă), răspunsul implică reformularea acestei întrebări, fără a afecta sensul problemei de drept supuse analizei Înaltei Curți de Casație și Justiție prin încheierea de sesizare.

Admisibilitatea sesizării și necesitatea pronunțării unei hotărâri prealabile în condițiile în care dispozițiile legale supuse analizei Înaltei Curți de Casație și Justiție au făcut obiectul examinării Curții Constituționale. Efectele deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională în soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate

Sub acest aspect, în jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a fost identificată Decizia nr. 4/2017 din 28 februarie 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 255 din 12 aprilie 2017), prin care sesizarea a fost respinsă ca inadmisibilă și pe motiv că "pune în discuție interpretarea și aplicarea unei decizii a Curții Constituționale".

Astfel, în cuprinsul deciziei, s-au reținut următoarele: "Dincolo de caracterul imprecis al chestiunii de drept supusă analizei se poate constata că sesizarea instanței supreme prin mecanismul de unificare a jurisprudenței prevăzut de art. 475 din Codul de procedură penală pune în discuție, în esență, interpretarea și aplicarea Deciziei Curții Constituționale nr. 397 din 15 iunie 2016. Prin decizia sus-menționată, Curtea Constituțională nu a declarat neconstituționale dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, cu modificările și completările ulterioare, ci doar a stabilit care este interpretarea conformă cu Constituția a acestui text de lege. În egală măsură, potrivit jurisprudenței sale, Curtea Constituțională a stabilit, cu referire la sintagma "dezlegarea dată problemelor de drept" cuprinsă în art. 414⁵ alin. 4 din Codul de procedură penală din 1968, care își păstrează valabilitatea și în prezent și se aplică mutatis mutandis și în cazul mecanismului de unificare a jurisprudenței prevăzut de art. 475 din Codul de procedură penală în vigoare, că aceasta, -«(...) pe de o parte, nu poate privi decât interpretarea și aplicarea unitară a conținutului dispozițiilor legale, cu sensul de acte normative, iar nu și a deciziilor Curții Constituționale și a efectelor pe care acestea le produc, și, pe de altă parte, nu poate privi decât interpretarea și aplicarea unitară a legii de către instanțele judecătorești, iar nu și de către Curtea Constituțională, care este o autoritate distinctă de sistemul judecătoresc» (Decizia Curții Constituționale nr. 206 din 29 aprilie 2013). Prin urmare, cum în speță se solicită instanței supreme să se pronunțe asupra interpretării și aplicării unei decizii a Curții Constituționale, iar nu a unei dispoziții legale, sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanța este, și din această perspectivă, inadmisibilă."

Situația este diferită de speța de față, deoarece sesizarea are ca obiect interpretarea unor dispoziții legale, respectiv, art. 338 alin. (1) din Codul penal cu trimitere la art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și nu interpretarea și aplicarea unei decizii a Curții Constituționale, pe când, în respectivul caz, întrebarea viza chiar "(...) interpretarea și aplicarea Deciziei Curții Constituționale nr. 397 din 15 iunie 2016".

Altă diferență constă în aceea că problematica din respectivul caz viza soluția de admitere a excepției și de constatare a neconstituționalității unor dispoziții legale, pe când, în speța de față, este vorba despre trei decizii de respingere a excepției de neconstituționalitate.

Astfel, dispozițiile art. 338 alin. (1) din Codul penal, incidente în sesizarea de față, au făcut obiectul controlului de constituționalitate, fiind pronunțate deciziile nr. 154 din 24 martie 2016 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 450 din 16 iunie 2016), nr. 140 din 14 martie 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 553 din 13 iulie 2017) și nr. 340 din 11 mai 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 696 din 29 august 2017), prin care excepțiile de neconstituționalitate au fost respinse ca neîntemeiate (în acest sens, pct. VII).

Prin aceste decizii, Curtea Constituțională a formulat un punct de vedere chiar cu privire la înțelesul sintagmei "rănire", problemă de drept ce face obiectul sesizării de față a Înaltei Curți de

Casație și Justiție. Astfel, Curtea Constituțională a reținut: "Din coroborarea dispozițiilor alineatului (1) cu cele ale alineatului (3) lit. a) din art. 338 al Codului penal, rezultă că legiuitorul a înțeles să incrimineze fapta de părăsire a locului accidentului în orice situație în care respectivul eveniment rutier a avut ca urmare decesul sau rănirea uneia sau a mai multor persoane, prin «rănire» înțelegându-se orice atingere adusă integrității corporale sau sănătății unei persoane, indiferent de gravitate. Curtea reține că integritatea corporală și sănătatea unei persoane implicate într-un accident de circulație pot fi afectate chiar dacă nu apar imediat modificări perceptibile cu ajutorul simțurilor, ci este necesară, în acest sens, examinarea medicală a victimei accidentului." (paragraful 17 din Decizia nr. 154 din 24 martie 2016, acest punct de vedere fiind menținut și preluat apoi în deciziile nr. 140 din 14 martie 2017 și nr. 340 din 11 mai 2017).

Drept urmare, se pune problema dacă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție este admisibilă, în condițiile în care noțiunea de "rănire" a fost analizată și lămurită de instanța de control constituțional. De altfel, una din opiniile exprimate de instanțe și redate la pct. III de mai sus a fost în sensul că, raportat la conținutul celor trei decizii ale Curții Constituționale, prin care se explicitează noțiunea de "rănire", redefinirea acestui termen și de către instanța supremă este redundantă.

Aprecierea admisibilității sesizării de față este strâns legată de problema efectelor deciziilor Curții Constituționale, căci, dacă se acceptă că toate aceste decizii sunt obligatorii, inclusiv cele de respingere a excepției de neconstituționalitate, problema de drept este rezolvată, iar instanțele trebuie să aplice decizia Curții Constituționale, nemaifiind necesară explicitarea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a noțiunii de "rănire".

Astfel, conform punctului de vedere al Direcției legislație, studii, documentare și informare juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție (pct. X de mai sus), semnificația termenului "rănire" poate fi dedusă de judecătorul cauzei din considerentele deciziilor Curții Constituționale nr. 154 din 24 martie 2016, nr. 140 din 14 martie 2017 și nr. 340 din 11 mai 2017. De asemenea, conform punctului de vedere exprimat în fața instanței de trimitere de către parchet, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție este inadmisibilă, întrucât noțiunea de "rană" a fost lămurită de instanța de control constituțional.

În acest context, din perspectiva previzibilității și accesibilității legii penale, se apreciază că este considerată pertinentă opinia instanței de trimitere în sensul că, în acest mod, inculpatului i se impune obligația de a cunoaște, pe lângă norma de incriminare, și deciziile Curții Constituționale, inclusiv cele de respingere a excepțiilor de neconstituționalitate. Mai mult, este importantă posibilitatea de înțelegere a legii de către toți destinatarii acesteia, așa încât este nerelevantă posibilitatea instanței de a înțelege semnificația termenului "rănire" ori faptul că semnificația acestei noțiuni poate fi dedusă de judecătorul cauzei din conținutul deciziilor Curții Constituționale.

Referitor la efectele deciziilor Curții Constituționale se constată că potrivit art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală: "[...] De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor". În același sens sunt și dispozițiile art. 11 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, căruia "Deciziile, hotărârile și avizele Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Deciziile și hotărârile Curții Constituționale sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor."

Totuși, în ce privește soluționarea excepției de neconstituționalitate ridicată în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial, potrivit art. 31 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale: "Decizia prin care se constată neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare este definitivă și obligatorie."

În același sens este și Decizia Plenumului Curții Constituționale nr. 1 din 17 ianuarie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 16 din 26 ianuarie 1995, privind obligativitatea deciziilor pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, care la pct. 3 stabilește

următoarele: "Dacă prin decizie se constată neconstituționalitatea, ea produce efecte erga omnes, adică are un efect obligatoriu general, care vizează toate autoritățile publice, cetățenii și persoanele juridice de drept privat. Datorită acestui fapt, o parte deloc neglijabilă a doctrinei constituționale asimilează aceste decizii cu actele având forța legii."

Se observă, așadar, că efectul obligatoriu general nu este atribuit și deciziilor de respingere a excepției de neconstituționalitate.

Această concluzie a fost întărită prin Decizia nr. 169 din 2 noiembrie 1999 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 151 din 12 aprilie 2000), prin care Curtea Constituțională a statuat că deciziile de constatare a neconstituționalității "pronunțate în cadrul soluționării excepțiilor de neconstituționalitate nu produc doar efecte relative, inter partes, în cadrul procesului în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, ci produc efecte absolute, erga omnes. (...) În ceea ce privește conturarea sferei obligativității erga omnes a deciziilor pronunțate în temeiul art. 144 lit. c) din Constituție, mai trebuie adăugat că, astfel cum rezultă indirect din cuprinsul art. 23 alin. (3) și (6) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată [art. 29 corespunzător formei actuale a legii, s.n.], nu produc efecte erga omnes, ci doar inter partes (efecte relative) acele decizii ale Curții Constituționale prin care au fost respinse excepțiile de neconstituționalitate."

În jurisprudența sa ulterioară revizuirii Constituției, făcând referire la cele statuate prin Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 17 ianuarie 1995, Curtea Constituțională a reafirmat, cu valoare de principiu, că forța obligatorie ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta. Curtea a reținut că atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiecților de drept (cu titlu de exemplu: Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009; Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010; Decizia nr. 415 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 294 din 5 mai 2010; Decizia nr. 694 din 20 mai 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 392 din 14 iunie 2010; Decizia nr. 536 din 28 aprilie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 482 din 7 iulie 2011; Decizia nr. 223 din 13 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 256 din 18 aprilie 2012; Decizia nr. 265 din 6 mai 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 372 din 20 mai 2014).

Curtea Constituțională a statuat în mod expres și obligativitatea deciziilor interpretative: "indiferent de interpretările ce se pot aduce unui text, atunci când Curtea Constituțională a hotărât că numai o anumită interpretare este conformă cu Constituția, menținându-se astfel prezumția de constituționalitate a textului în această interpretare, atât instanțele judecătorești, cât și organele administrative trebuie să se conformeze deciziei Curții și să o aplice ca atare" (Decizia nr. 536 din 28 aprilie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 482 din 7 iulie 2011; în același sens, paragraful 55 din Decizia nr. 265 din 6 mai 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 372 din 20 mai 2014).

În completarea acestor argumente și accentuând obligativitatea deciziilor interpretative, Curtea Constituțională a stabilit că în situația în care excepția de neconstituționalitate a fost admisă, "a contesta din nou constituționalitatea interpretărilor care au fost deja excluse din cadrul constituțional echivalează cu încălcarea art. 147 alin. (4) din Constituție, coroborat cu art. 29 alin. (3) din Legea nr. 47/1992" (Decizia nr. 898 din 30 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 706 din 6 octombrie 2011).

Se observă, însă, că prin toate aceste decizii, s-a constatat neconstituționalitatea integrală sau parțială a unor dispoziții legale (decizii simple) sau, după caz, prevederilor legale supuse controlului li s-a dat o anumită interpretare în acord cu Constituția (decizii interpretative sau intermediare), fiind vorba despre decizii de admitere a excepției de neconstituționalitate.

Chiar și după revizuirea Constituției, în doctrină s-a conturat o opinie majoritară în sensul că efectul general obligatoriu al deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională, prevăzut de art. 147 alin. (4) din Constituția României și de art. 11 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, trebuie nuanțat, iar în ceea ce privește soluționarea excepției de neconstituționalitate se aplică doar deciziilor de admitere, nu și în cazul deciziilor de respingere a excepției (în acest sens: T. Drăganu, Efectele juridice ale deciziilor Curții Constituționale în lumina prevederilor Constituției revizuite, Revista de drept public nr. 1/2004, pag. 76 și următoarele; I. Vida, Obligatorivitatea deciziilor Curții Constituționale pentru instanțele judecătorești - factor de stabilitate a Constituției și a practicii judiciare, Pandectele Române nr. 3/2004, pag. 198; Bianca Selejan-Guțan, Excepția de neconstituționalitate, ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2010, pag. 238, 249, 256; în sens contrar: I. Deleanu, Instituții și proceduri constituționale - în dreptul român și în dreptul comparat, Ed. C.H. Beck, București, 2006, pag. 894, 896).

Pe cale de consecință, potrivit dispozițiilor legale, jurisprudenței instanței de contencios constituțional și doctrinei, în cazul soluționării excepțiilor de neconstituționalitate, deciziile Curții Constituționale sunt obligatorii în integrum, respectiv atât dispozitivul, cât și motivarea, dar aceste efecte se produc numai în cazul deciziilor de admitere (fie de constatare a neconstituționalității, fie de stabilire, pe cale de interpretare, a înțelesului constituțional al unei dispoziții legale) și în limitele atribuțiilor specifice Curții Constituționale, deci numai în ce privește cele statuate referitor la neconstituționalitatea unui anumit text de lege.

Chiar și în situația în care s-ar accepta caracterul obligatoriu în integrum și pentru deciziile de respingere a excepției de neconstituționalitate, acest efect s-ar produce tot numai în limitele controlului de constituționalitate. În acest sens trebuie menționată Decizia nr. 17/2017 a Curții Constituționale (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 261 din 13 aprilie 2017), în cuprinsul căreia se arată că reperatele unui comportament constituțional evidențiat în mai multe decizii de respingere a excepției de neconstituționalitate a unui anumit text de lege ar genera obligația pozitivă a legiuitorului de a asigura un cadru legislativ corespunzător, dar și obligația instanțelor judecătorești nu numai de a și le însuși, ci și de a le aplica în cauzele deduse judecării (paragrafele 24, 25, 26).

Nu toate constatările sau aprecierile Curții Constituționale sunt opozabile instanțelor de judecată, deoarece, în conformitate cu art. 146 din Constituția României, Curtea Constituțională nu are în atribuții aplicarea dispozițiilor legale la cazuri concrete, respectiv interpretarea și aplicarea legii sau unificarea jurisprudenței, acestea fiind atributul exclusiv al Înaltei Curți de Casație și Justiție și al instanțelor de judecată, conform art. 126 alin. (1) și (3) din Constituția României.

Un asemenea punct de vedere a fost exprimat de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii prin Decizia nr. 29 din 12 decembrie 2011 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 925 din 27 decembrie 2011), decizie pronunțată în contextul special al problemelor legate de aplicarea dispozițiilor Legii nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, dispoziții referitoare la eliminarea cvasimajorității pensiilor de serviciu, asupra cărora Curtea Constituțională s-a pronunțat în sensul conformității acestora cu Legea fundamentală și cu Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Chiar dacă prin această hotărâre s-a afirmat caracterul general obligatoriu al tuturor deciziilor Curții Constituționale, inclusiv a celor de respingere (contrar Deciziei nr. 1/1995 a Plenului Curții Constituționale, la care se face trimitere și care a stabilit efecte erga omnes doar în cazul deciziilor de admitere a excepțiilor de neconstituționalitate), în realitate, Înalta Curte nuanțează și explică efectele acestor decizii, pe care le circumstanțiază, după cum urmează:

"În raport cu dispozițiile art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și față de jurisprudența Curții Constituționale (Decizia nr. 1 din 4 ianuarie 1995 a Plenului Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 66 din 11 aprilie 1995), Înalta Curte are în vedere faptul că atât dispozitivul, cât și considerentele deciziilor Curții Constituționale sunt general obligatorii și

se impun cu aceeași forță tuturor subiecților de drept, deopotrivă, în cazul deciziilor prin care se constată neconstituționalitatea unor norme, dar și în ipoteza celor prin care se resping obiecții sau excepții de neconstituționalitate.

(...) Înalta Curte, raportat la limitele sesizării Curții Constituționale, consideră că instanța constituțională statuează asupra aptitudinii normei juridice de a respecta în abstracto dispozițiile Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, fără a putea stabili efectele acelei norme pentru fiecare individ sau subiect de drept în parte, atât timp cât acesta este atributul exclusiv al instanțelor judecătorești ce soluționează litigiile între destinatari precisi determinați ai normei respective, instanțele fiind singurele în măsură să cuantifice în concreto efectele aplicării normei la situația de fapt a speței.

În consecință, față de cele anterior arătate, Înalta Curte reține că deciziile și considerentele deciziilor Curții Constituționale sunt obligatorii în ceea ce privește constatările conformității sau neconformității atât cu Constituția, cât și cu Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Însă, dacă instanța de contencios constituțional a constatat convenționalitatea unei legi sau norme, o atare constatare este una în abstracto (dat fiind caracterul de control obiectiv al legii exercitat de Curtea Constituțională), iar aceasta nu împiedică instanțele de drept comun să evalueze în concret, în fiecare cauză în parte, în raport cu circumstanțele fiecărei spețe, dacă aplicarea aceleiași norme nu antrenează pentru reclamant consecințe incompatibile cu Convenția, protocoalele ei adiționale sau jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului".

Altfel spus, deciziile Curții Constituționale prin care a fost respinsă o excepție de neconstituționalitate nu sunt obligatorii în ce privește modul de interpretare și de aplicare a legii, forța lor obligatorie fiind limitată la atribuțiile recunoscute Curții Constituționale prin Legea fundamentală, respectiv controlul conformității normei cu prevederile Constituției.

Cu privire la obligativitatea interpretărilor date de Curtea Constituțională prin deciziile de respingere, deosebit de relevantă este jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, respectiv Decizia nr. 34/2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 803 din 11 octombrie 2017), prin care, referitor la admisibilitatea sesizării, prin raportare la existența unei decizii a Curții Constituționale prin care a fost respinsă o excepție de neconstituționalitate a dispozițiilor legale ce făceau obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție, s-au reținut următoarele (paragrafele 82-86):

"82. Sub aspectul obligativității Deciziei Curții Constituționale nr. 605/2016 asupra hotărârii prealabile ce urmează a se pronunța în prezenta cauză, în ceea ce privește modul de interpretare a dispozițiilor art. 182 alin. (2) din Codul de procedură civilă, se reține că interpretarea și aplicarea legii constituie atributul exclusiv al instanțelor de judecată, iar unificarea jurisprudenței este atributul exclusiv al Înaltei Curți de Casație și Justiție, așa cum reiese din prevederile art. 126 alin. (1) și (3) din Constituție potrivit cărora «Justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege», iar «Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale».

83. Verificarea pe care Curtea Constituțională a făcut-o în Decizia nr. 605/2016 asupra conformității art. 182 alin. (2) din Codul de procedură civilă cu unele prevederi ale Constituției nu privește propriu-zis modul de interpretare și de aplicare a legii, ci numai înțelesul său contrar Constituției, întrucât art. 146 lit. d) din Constituție stabilește în competența Curții Constituționale numai atribuția de a hotărî asupra excepțiilor de neconstituționalitate, privind legile și ordonanțele, ridicate în fața instanțelor judecătorești. Altfel spus, Curtea Constituțională are competența exclusivă să verifice dacă excepțiile de neconstituționalitate privitoare la legi și ordonanțe, ridicate în fața instanțelor judecătorești, sunt întemeiate sau nu.

84. În schimb, în cadrul mecanismului de unificare a jurisprudenței instanțelor judecătorești de

către Înalta Curte de Casație și Justiție, prin pronunțarea unei hotărâri prealabile sau a unui recurs în interesul legii, sunt analizate toate interpretările pe care instanțele de judecată le dau unei norme de drept în procesul de aplicare a legii, aspecte care excedează excepția de neconstituționalitate.

85. Potrivit art. 517 alin. (4), art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă și art. 11 alin. (3) al Legii nr. 47/1992, republicată, cu modificările ulterioare, deciziile Curții Constituționale și cele ale Înaltei Curți de Casație și Justiție în materia unificării jurisprudenței pe calea pronunțării unei hotărâri prealabile sau a unui recurs în interesul legii sunt acte jurisdicționale cu forță obligatorie, atât în ceea ce privește considerentele, cât și dispozitivul, însă această caracteristică se circumscrie doar considerentelor decisive, care fundamentează și explică soluția adoptată în limitele atribuțiilor recunoscute prin legea fundamentală Înaltei Curți de Casație și Justiție și Curții Constituționale.

86. Respingerea sesizării adresate Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru unificarea jurisprudenței, în considerarea caracterului obligatoriu al Deciziei Curții Constituționale nr. 605/2016, ar însemna să se statueze că nicio altă interpretare de legalitate a art. 182 alin. (2) din Codul de procedură civilă, cu excepția celei menționate în considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 605/2016, nu ar mai fi posibilă, cu toate că în această decizie s-a decis respingerea excepției de neconstituționalitate. O atare interpretare ar nesocoti dispozițiile art. 29 alin. (3) al Legii nr. 47/1992, republicată, cu modificările ulterioare, potrivit cărora numai prevederile constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale nu mai pot face obiect al excepției de neconstituționalitate, ceea ce înseamnă că, în cazul respingerii unei excepții de neconstituționalitate, pot fi invocate alte excepții de neconstituționalitate ale aceluiași text legal, în care pot fi aduse în discuție noi interpretări date textului legal, contrare prevederilor constituționale".

Acest punct de vedere a fost menținut prin Decizia nr. 77/2017 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 23 din 10 ianuarie 2018 (paragrafele 53, 54, 57, 58, 59, 60, 63).

Toate aceste constatări sunt pe deplin aplicabile și în domeniul penal, iar dispozițiile art. 474 alin. (4) din Codul de procedură penală și art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală reglementează efectul obligatoriu al deciziilor Înaltei Curți de Casație și Justiție în materia unificării jurisprudenței pe calea pronunțării unui recurs în interesul legii sau a unei hotărâri prealabile în materie penală.

Nu în ultimul rând, se constată că prevederile art. 475 din Codul de procedură penală nu indică printre condițiile de admisibilitate a sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept inexistența unei decizii a Curții Constituționale cu privire la dispozițiile a căror interpretare se solicită (așa cum se întâmplă în cazul hotărârilor prealabile și a recursului în interesul legii).

Ținând cont de atribuțiile Curții Constituționale (conform art. 146 din Constituția României și art. 11 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată) și atribuțiile Înaltei Curți de Casație și Justiție [conform art. 126 alin. (1) și (3) din Constituția României], dar și de menirea procedurii prealabile, ca mecanism de unificare a practicii judiciare, în mod evident, excepția de neconstituționalitate prevăzută de art. 29 din Legea nr. 47/1992, republicată, și sesizarea în temeiul art. 475 din Codul de procedură penală sunt mijloace procedurale cu natură și finalitate diferite.

Pe cale de consecință, nu se poate considera că, pronunțându-se asupra constituționalității unor dispoziții legale, Curtea Constituțională dezleagă probleme de drept de competența instanțelor de judecată sau a Înaltei Curți de Casație și Justiție sau, așa cum s-a susținut în punctul de vedere depus de parchet la instanța de sesizare, că prin pronunțarea deciziilor nr. 154 din 24 martie 2016, nr. 140 din 14 martie 2017 și nr. 340 din 11 mai 2017, "înțelesul juridic al noțiunii de rănire din cuprinsul art. 75 lit. b) din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu semnificație determinantă în existența infracțiunii de părăsirea locului accidentului prevăzută de art. 338 alin. (1) din Codul penal, a căpătat unul constituțional, potrivit deciziilor menționate".

În concluzie, decizia prin care se respinge o excepție de neconstituționalitate nu produce efecte erga omnes, concluzie ce rezultă și din dispozițiile art. 29 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, republicată, cu modificările ulterioare, potrivit cărora numai prevederile constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale nu mai pot face obiectul excepției de neconstituționalitate. Pe cale de consecință, în cazul soluțiilor de respingere, pot fi invocate alte excepții de neconstituționalitate ale aceluiași text de lege, ceea ce dă posibilitatea instanței de contencios constituțional să își schimbe jurisprudența și să le admită, ca urmare a unei noi interpretări a textului legal, numai în această din urmă situație, deciziile Curții Constituționale dobândind efectul obligatoriu general.

Or, prin cele trei decizii relevante pentru sesizarea de față, în limitele atribuțiilor sale, Curtea Constituțională a verificat constituționalitatea normei de incriminare [art. 338 alin. (1) din Codul penal] din perspectiva previzibilității și a respins excepțiile de neconstituționalitate constatând că norma este constituțională (în acest sens, pct. VII de mai sus).

Din aceste motive, interpretarea dată noțiunii de "rănire" prin cele trei decizii ale Curții Constituționale nu este obligatorie pentru instanțe, în general, și nici pentru Înalta Curte de Casație și Justiție în cadrul prezentei proceduri prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, așa încât se impune pronunțarea pe fondul chestiunii prealabile, și nu respingerea ca inadmisibilă a sesizării prin raportare la deciziile pronunțate de Curtea Constituțională.

În egală măsură, admisibilitatea sesizării nu este afectată de existența la acest moment, pe rolul Curții Constituționale, a Dosarului nr. 2.607/2017, ce are ca obiect excepția de neconstituționalitate a acelorași dispoziții deduse interpretării Înaltei Curți de Casație și Justiție, respectiv art. 338 alin. (1) din Codul penal cu trimitere la art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, excepție invocată în Dosarul nr. 1.927/266/2016 al Curții de Apel Oradea.

Sesizarea ar fi devenit inadmisibilă doar în situația în care, înainte ca Înalta Curte de Casație și Justiție să o soluționeze, Curtea Constituțională ar fi admis excepția și ar fi constatat neconstituționalitatea respectivelor prevederi legale, căci, în atare situație, dispozițiile supuse dezlegării nu ar mai fi existat în fondul legislativ în forma de la data sesizării.

B. Referitor la chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită:

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal privind infracțiunea de părăsire a locului accidentului, termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) teza a II-a din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se interpretează în sensul de "leziuni traumatiche sau afectarea sănătății unei persoane, a căror gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale (cel puțin o zi) ori printr-una din urmările prevăzute de art. 194 alin. (1) lit. a), c), d) și e) din Codul penal."

Infracțiunea de părăsire a locului accidentului este prevăzută de art. 338 alin. (1) din Codul penal și se regăsește în titlul VII - Infracțiuni contra siguranței publice, capitolul II - Infracțiuni contra siguranței circulației pe drumurile publice.

Astfel, conform art. 338 alin. (1) din Codul penal:

"Părăsirea locului accidentului, fără încuviințarea poliției sau a procurorului care efectuează cercetarea locului faptei, de către conducătorul vehiculului sau de către instructorul auto, aflat în procesul de instruire, ori de către examinatorul autorității competente, aflat în timpul desfășurării probelor practice ale examenului pentru obținerea permisului de conducere, implicat într-un accident de circulație, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani."

Sintagma "accident de circulație" este definită de dispozițiile art. 75 lit. a) -c) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, ca fiind "evenimentul care întrunește cumulativ următoarele condiții:

- a) s-a produs pe un drum deschis circulației publice ori și-a avut originea într-un asemenea loc;
- b) a avut ca urmare decesul, rănirea uneia sau a mai multor persoane ori avarierea a cel puțin unui vehicul sau alte pagube materiale;
- c) în eveniment a fost implicat cel puțin un vehicul în mișcare".

Potrivit cauzei justificative speciale prevăzute de art. 338 alin. (3) lit. a) din Codul penal: "Nu constituie infracțiune părăsirea locului accidentului când: a) în urma accidentului s-au produs doar pagube materiale".

Per a contrario, fapta constituie infracțiune numai în ipoteza în care accidentul produce consecințe vătămătoare asupra unei persoane.

Dispozițiile art. 338 alin. (3) lit. b) -d) din Codul penal prevăd și alte împrejurări în care fapta nu constituie infracțiune (cauze de tipicitate negativă sau de excludere a infracțiunii):

- conducătorul vehiculului, în lipsa altor mijloace de transport, transportă el însuși persoanele rănite la cea mai apropiată unitate sanitară în măsură să acorde asistență medicală necesară și la care a declarat datele personale de identitate și numărul de înmatriculare sau înregistrare a vehiculului condus, consemnate într-un registru special, dacă se înapoiază imediat la locul accidentului;

- conducătorul autovehiculului cu regim de circulație prioritară anunță de îndată poliția, iar după terminarea misiunii se prezintă la sediul unității de poliție pe a cărei rază de competență s-a produs accidentul, în vederea întocmirii documentelor de constatare;

- victima părăsește locul faptei, iar conducătorul de vehicul anunță imediat evenimentul la cea mai apropiată unitate de poliție.

Obiectul juridic principal al infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal este reprezentat de relațiile sociale privind siguranța circulației pe drumurile publice, care presupun prezența la fața locului a celui implicat în accidentul rutier. În subsidiar sunt protejate și relațiile sociale privind înfăptuirea justiției, întrucât părăsirea locului accidentului poate impieta asupra stabilirii modului în care s-a produs accidentul, dar și asupra tragerii la răspundere a persoanelor vinovate.

Infracțiunea are o situație premisă ce constă în producerea unui accident de circulație.

Elementul material al laturii obiective a infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal constă în acțiunea de părăsire a locului accidentului, care se poate realiza în două modalități, respectiv printr-un act de comisiune, ce presupune plecarea efectivă de la locul accidentului și prin acte de omisiune - neîntoarcere la locul accidentului a persoanei care l-a părăsit legal, în baza dispozițiilor art. 338 alin. (3) lit. b) și c) din Codul penal ori neoprirea la locul accidentului.

Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru relațiile sociale privitoare la siguranța circulației pe drumurile publice, dar și pentru relațiile sociale privind înfăptuirea justiției.

Legătura de cauzalitate între acțiunea incriminată de lege și urmarea imediată nu mai trebuie dovedită, întrucât rezultă din materialitatea faptei.

În ce privește latura subiectivă se constată că fapta poate fi comisă cu intenție, directă sau indirectă. Desigur, pentru a fi întrunite elementele constitutive ale infracțiunii, autorul trebuie să aibă și reprezentarea "rănirii" uneia sau a mai multor persoane (deși această urmare a accidentului se produce din culpă), căci, independent de comiterea infracțiunii de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 196 din Codul penal, "rănirea" constituie o condiție de tipicitate a infracțiunii de părăsirea locului accidentului prevăzută de art. 338 alin. (1) din Codul penal.

Este important să nu se facă o confuzie între: pe de o parte, elementul material al infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal, care constă în părăsirea fără încuviințare a locului accidentului și care se comite cu intenție directă sau indirectă, iar, pe de altă parte, producerea accidentului de circulație, care constituie situația premisă a infracțiunii prevăzute de art. 338 alin.

(1) din Codul penal și care, întotdeauna, are loc din culpă. De asemenea, urmarea imediată a infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal, care constă într-o stare de pericol, nu trebuie confundată cu urmările produse prin accidentul de circulație (deces, rănirea uneia sau a mai multor persoane).

Dispozițiile art. 338 alin. (1) din Codul penal nu prevăd cu exactitate condițiile în care producerea unui accident de circulație generează obligația de a nu părăsi locul accidentului, așa încât definirea acestei infracțiuni se face prin trimitere la legislația extrapenală, respectiv Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care constituie reglementarea-cadru în materia circulației pe drumurile publice.

Drept urmare, elementele de tipicitate ale infracțiunii de părăsirea locului accidentului sunt stabilite prin interpretarea sistematică a prevederilor relevante din cele două acte normative.

Astfel, dispozițiile art. 338 alin. (1) din Codul penal se completează cu art. 75 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare -, în ce privește definiția "accidentului de circulație". Luând în considerare cauza justificativă specială prevăzută de art. 338 alin. (3) lit. a) din Codul penal, rezultă că situația premisă a infracțiunii are în vedere, în mod necesar, consecințe vătămătoare constând în decesul sau rănirea uneia sau a mai multor persoane.

Așa fiind, infracțiunea de părăsire a locului accidentului, în accepțiunea art. 338 alin. (1) din Codul penal cu referire la art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nu poate fi considerată săvârșită cu întrunirea tuturor elementelor de tipicitate decât atunci când este realizată și cerința obiectivă a rănirii, ce caracterizează, alături de alte elemente, situația premisă a acestei infracțiuni.

Noțiunea de "rănire" nu are o definiție juridică. Nu este explicată în Codul penal în titlul X - Înțelesul unor termeni sau expresii în legea penală și nici în cuprinsul Ordonanței de urgență a Guvernului, nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Pe de altă parte, această noțiune nu a dobândit un înțeles juridic, consacrat în doctrină sau prin jurisprudență (problema are caracter de noutate, fiind determinată de modificarea tiparului de incriminare a infracțiunii de părăsirea locului accidentului, prin reglementarea acesteia în art. 338 din Codul penal).

Prin această modificare a infracțiunii de părăsire a locului accidentului, odată cu intrarea în vigoare a Noului Cod penal, legiuitorul a ales să nu utilizeze noțiuni consacrate, prin referire la urmările specifice infracțiunilor contra integrității corporale sau sănătății [art. 193 alin. (1) din Codul penal - lovirea sau alte violențe; art. 196 din Codul penal - vătămarea corporală din culpă, care face trimitere la urmările prevăzute de art. 193 alin. (2) din Codul penal - lovirea sau alte violențe și la art. 194 din Codul penal - vătămarea corporală].

Anterior, conform art. 89 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, condițiile accidentului de circulație erau prevăzute chiar în conținutul normei de incriminare: "accident de circulație în urma căruia a rezultat uciderea sau vătămarea integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane ori dacă accidentul s-a produs ca urmare a unei infracțiuni".

Se constată, așadar, că, în vechea reglementare, legiuitorul a utilizat sintagma vătămarea integrității corporale ori a sănătății unei persoane care, prin Decizia în interesul legii nr. LXVI/2007 (66/2007) - publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 537 din 16 iulie 2008, a fost interpretată în sensul că se referă doar la vătămările ce necesită pentru vindecare îngrijiri medicale mai mari de 10 zile, precum și la celelalte urmări prevăzute în art. 182 alin. 2 din Codul penal din 1968, care reglementa infracțiunea de vătămare corporală gravă.

Prin introducerea art. 338 alin. (1) din Codul penal, tiparul de incriminare a infracțiunii de părăsire a locului accidentului a fost modificat prin eliminarea necesității ca în urma accidentului să

fi rezultat uciderea sau vătămarea integrității corporale ori a sănătății uneia sau a mai multor persoane ori ca acesta să se fi produs ca urmare a unei infracțiuni. Elementele de caracterizare a accidentului de circulație nu au mai fost prevăzute în Codul penal, urmând să se aplice dispozițiile art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Data fiind această modificare legislativă, dar și modificarea conținutului constitutiv al infracțiunilor de vătămare corporală și vătămare corporală din culpă, la care decizia pronunțată în interesul legii făcea trimitere, luând în considerare dispozițiile art. 474¹ din Codul de procedură penală, se constată că Decizia pronunțată în recurs în interesul legii nr. LXVI/2007 (66/2007) nu mai produce efecte. Drept urmare, dezlegarea dată prin această decizie nu mai este aplicabilă în interpretarea normei de incriminare cuprinsă în art. 338 alin. (1) din Codul penal.

Faptul că, potrivit legii noi, legiuitorul a ales să nu mai condiționeze existența infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal de vătămare a integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane nu constituie un argument concludent în sensul că a dorit să extindă incidența infracțiunii la orice accident de circulație, indiferent de gravitatea și urmările acestuia. Intenția legiuitorului nu poate fi interpretată în sensul unei extinderi nelimitate, indiferent de caracterizarea accidentului de circulație, căci noile condiții nu au mai fost prevăzute în Codul penal, dar se regăsesc în dispozițiile art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

În realitate, legiuitorul a ales să impună limitele prevăzute de această normă specială, care reglementează condițiile pe care trebuie să le îndeplinească accidentul de circulație, printre care se regăsește și cea privind decesul sau rănirea uneia sau a mai multor persoane.

În altă ordine de idei, s-ar putea considera că definirea noțiunii de "rănire" se poate realiza prin interpretarea teleologică, respectiv prin raportare la valorile sociale protejate și scopul incriminării. În acest sens sunt considerate relevante opiniile exprimate în doctrină referitor la infracțiunea prevăzută de art. 338 alin. (1) din Codul penal, potrivit cărora:

- "valoarea socială protejată se deduce din rațiunea incriminării. În principal se urmărește reprimarea unui comportament susceptibil să afecteze înfăptuirea justiției, prin îngreunarea aflării adevărului. În subsidiar, textul are ca obiectiv diminuarea consecințelor accidentului de circulație prin implicarea activă a participantului la respectivul accident de circulație" (S. Bogdan, D. A. Șerban, G. Zlati, Noul Cod penal, Partea specială. Analize, explicații, comentarii. Perspectiva clujeană, Ed. Universul juridic, București, 2014, pag. 612);

- "cuprinderea unor asemenea fapte în sfera ilicitului penal a fost necesară, altfel siguranța circulației pe drumurile publice ar fi fost periclitată în mod indirect prin posibilitatea participanților la un accident rutier de a (...) pleca de la locul faptei, îngreunând astfel sau făcând imposibilă tragerea la răspundere (penală sau civilă) a persoanelor vinovate" (C. Rotaru în Curs universitar, Drept penal. Partea specială II, Curs tematic, Ed. C.H. Beck, București, 2016, pag. 433).

Pornind de la obiectul juridic al infracțiunii de părăsire a locului accidentului și de la rațiunea incriminării - inclusiv prezervarea mijloacelor de probă care să permită tragerea la răspundere a persoanelor vinovate de producerea accidentului, s-ar putea considera că prin introducerea art. 338 alin. (1) din Codul penal, legiuitorul a înțeles să aibă în vedere orice urmări, inclusiv cele de o gravitate redusă, neevaluate printr-un număr de zile de îngrijiri medicale (o opinie în acest sens a fost, de altfel, formulată în doctrină: C. Rotaru în Curs universitar, Drept penal. Partea specială II, Curs tematic, Ed. C.H. Beck, București, 2016, pag. 436).

Totuși, nu trebuie să se piardă din vedere că prioritară este regula interpretării gramaticale sau literale (ce implică analiza textului de lege), că dispozițiile de drept penal sunt de strictă interpretare și, nu în ultimul rând, că trebuie să se țină cont de necesitatea interpretării acestor dispoziții în acord cu respectarea principiului previzibilității normei de incriminare, cu atât mai mult cu cât, prin cele trei decizii mai sus-menționate, Curtea Constituțională a stabilit că norma de incriminare cuprinsă în

dispozițiile art. 338 alin. (1) din Codul penal este constituțională, respectând condițiile de previzibilitate.

Aplicând principiul interpretării după scopul normei (interpretare teleologică), s-ar putea considera că norma de incriminare vizează orice situație care ar putea genera o vătămare fizică a unei persoane.

Acesta poate constitui un argument de lege ferenda, însă, o atare concluzie este îndepărtată de conținutul textului de lege în vigoare și, implicit, de voința legiuitorului, care nu caracterizează accidentul de circulație de o manieră generală, prin referire la simpla implicare a unor persoane în evenimentul rutier, ci indică o urmare concretă - rănirea, ce reprezintă producerea unui rezultat vătămător pentru integritatea corporală a uneia sau a mai multor persoane.

În acest context este considerat relevant și punctul de vedere al specialiștilor Facultății de Drept din cadrul Universității "Nicolae Titulescu" din București, potrivit căruia: "condițiile principiului legalității incriminării vizează, inter alia, necesitatea ca interpretarea legii penale să fie concordantă cu voința legiuitorului, adică să nu fie interpretată nici extensiv, nici restrictiv (lex stricta). Din esența principiului legalității rezultă că legea penală se interpretează restrictiv".

Or, interpretarea teleologică conduce la o concluzie contrazisă chiar de către textul analizat, așa încât nu poate fi primită. Mergând pe această linie de gândire s-ar ajunge la concluzia că, exceptând situațiile prevăzute de art. 338 alin. (3) din Codul penal, obligația conducătorului vehiculului de a nu părăsi locul unde s-a produs evenimentul rutier ar fi nelimitată, căci, pentru a evita tragerea la răspundere penală, indiferent de urmările aparente ale accidentului, conducătorul vehiculului ar trebui să nu părăsească locul unde s-a produs evenimentul rutier, pentru ca, mai apoi, să se stabilească dacă a avut loc sau nu un accident de circulație în sensul art. 338 alin. (1) din Codul penal cu referire la art. 75 lit. b) teza a II-a din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Prioritar, înainte de aplicarea oricărei alte metode de interpretare a dispoziției legale, se impune interpretarea literală, pornind de la sensul cuvintelor folosite.

În conformitate cu art. 37 alin. (2) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare: "dacă o noțiune sau un termen nu este consacrat sau poate avea înțelesuri diferite, semnificația acestuia în context se stabilește prin actul normativ ce le instituie, în cadrul dispozițiilor generale sau într-o anexă destinată lexicului respectiv, și devine obligatoriu pentru actele normative din aceeași materie."

Cum nu este vorba despre utilizarea unei terminologii juridice, înțelesul noțiunii de rănire nefiind explicat prin norme de drept substanțial penal și nici consacrat în doctrină sau prin jurisprudență, definirea acestui termen utilizat într-o prevedere legală de incriminare nu poate fi alta decât cea din limbajul obișnuit, pornind de la înțelesul curent al noțiunii.

Această concluzie este susținută și de prevederile art. 36 alin. (3) și (4) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit cărora termenii de specialitate pot fi utilizați numai dacă sunt consacrați în domeniul de activitate la care se referă reglementarea; redactarea textelor se face prin folosirea cuvintelor în înțelesul lor curent din limba română modernă, cu evitarea regionalismelor; redactarea este subordonată dezideratului înțelegerii cu ușurință a textului de către destinatarul acestuia.

Drept urmare, împrejurarea că în cazul infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal, pentru a indica urmările accidentului de circulație, legiuitorul nu a folosit niciunul din termenii care se regăsesc în conținutul infracțiunilor contra integrității corporale sau sănătății (lovire, suferințe fizice, leziuni traumatice, vătămare corporală, vătămarea integrității corporale), nu este un argument pentru a considera că sensul noțiunii de rănire este unul extrem de larg, care include orice suferință

fizică ce a fost cauzată unei persoane, indiferent de tipul, intensitatea sau gravitatea acesteia.

Dimpotrivă, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, rana este vătămare de o anumită intensitate, respectiv o "ruptură internă sau exterioară a țesutului unei ființe vii, sub acțiunea unui agent distrugător; leziune, plagă". În plus, faptul că legiuitorul nu a folosit noțiuni cu înțeles mai larg, de tipul "lovire" - consacrat în art. 193 alin. (1) din Codul penal, ce constituie urmarea cea mai ușoară (minimală) a unei agresiuni corporale, conduce la concluzia că urmarea la care art. 338 alin. (1) din Codul penal face trimitere la art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, presupune o anumită specificitate și gravitate.

Diferențele de înțeles între noțiuni, astfel cum sunt definite în Dicționarul explicativ al limbii române, evidențiază faptul că rănirea constituie o vătămare fizică de o anumită consistență, diferită de simpla lovire sau de rezultatul acțiunii de lovire, ceea ce conduce la concluzia că, pentru a caracteriza accidentul de circulație, legiuitorul nu a avut în vedere suferințele fizice minore.

Aceste diferențe sunt evidențiate de definițiile date în Dicționarul explicativ al limbii române, după cum urmează:

LOVIRE, loviri, s. f. Acțiunea de a (se) lovi și rezultatul ei. ♦ Infracțiune care constă în atingerea corpului unei persoane prin acte de violență fizică.

LOVI, lovesc, vb. IV. 1. Tranz., intranz. și refl. A (se) atinge cu putere, a (se) izbi. ♦ Tranz. A bate. ♦ Tranz. Fig. A aduce prejudicii, pagube; a atinge, a leza. 2. Tranz. și refl. A (se) atinge (fără violență). 3. Refl. A da peste o piedică, a se împiedica, a se izbi de. . . ♦ Expr. A se lovi cu capul de pragul de sus = a dobândi experiență în urma unor întâmplări nefericite. 4. Tranz. A izbi drept în țintă cu un proiectil, cu o săgeată etc. 5. Refl. recipr. (Înv.; despre țări, terenuri etc.) A se învecina. 6. Tranz. (Despre stări fiziologice, boli etc.) A veni brusc asupra cuiva, a cuprinde, a apuca, a copleși. 7. Refl. recipr. (Înv.) A se asemana, a se potrivi. ♦ Expr. A se lovi ca nuca-n perete = a nu se potrivi deloc. 8. Tranz. (Înv.) A ataca. ♦ Refl. recipr. A se lupta. - Din sl. loviti "a vâna, a prinde, a pescui".

A LOVI esc 1. tranz. 1) A atinge cu putere. 2) A atinge în mod violent (și repetat), producând durere (cu mâna sau cu un obiect). 3) A atinge din întâmplare (fără violență). RĂNIRE, răniri, s. f. Acțiunea de a (se) răni și rezultatul ei. - V. răni.

RĂNIRE s. (MED.) lezare, (pop.) vătămare.

RANĂ, răni, s. f. 1. Ruptură internă sau exterioară a țesutului unei ființe vii, sub acțiunea unui agent distrugător; leziune, plagă.

RUPTURĂ, rupturi, s. f. 1. Faptul de a se rupe; întrerupere a continuității materiei.

RUPE, rup, vb. III. 1. Tranz. A distruge continuitatea unui material solid sub acțiunea unor solicitări mecanice; a despărți (intenționat) un obiect în două sau în mai multe bucăți

RĂNI, rănesc, vb. IV. Tranz. și refl. A(-și) face o rană, a (se) vătăma. ♦ Tranz. Fig. A produce cuiva o durere morală, a-l îndurera sufletește; a jigni, a ofensa. - Din sl. raniti.

A RĂNI esc tranz. 1) A vătăma printr-o rană; a leza; a traumatiza. 2) fig. A îndurera printr-o traumă psihică; a traumatiza. / < sl. Raniti

RĂNI vb. (MED.) (livr.) a (se) leza, (rar) a (se) vulnera, (pop.) a (se) vătăma, (reg.) a (se) săgni, (Transilv. și Ban.) a (se) prizări, (înv.) a (se) plăgui. (S-a la mână.).

Drept urmare, noțiunea de rănire din art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nu poate avea ca înțeles orice suferință fizică ori atingerea minimă adusă integrității corporale sau sănătății unei persoane, indiferent de gravitate, sau orice tip de leziune.

Deși gravitatea leziunilor traumatice produse sau afectarea sănătății victimei nu este condiționată, în mod expres, de evaluarea prin zile de îngrijiri medicale necesare pentru vindecare, terminologia

folosită de legiuitor conduce la concluzia că este vorba despre o consecință de o anumită gravitate, superioară ca intensitate urmării specifice acțiunii de lovire sau alte violențe prevăzută de art. 193 alin. (1) din Codul penal, deci, pentru a fi îndeplinită cerința prevăzută de art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, este necesar să se stabilească, cel puțin, producerea unei leziuni traumatice cuantificată printr-un număr de zile de îngrijiri medicale, ceea ce ar corespunde urmărilor specifice infracțiunii prevăzute de art. 193 alin. (2) din Codul penal.

O asemenea concluzie a fost exprimată și în doctrină, în sensul că "noțiunea de rănire subliniază ideea de leziune corporală, motiv pentru care ar trebui să existe cel puțin o zi de îngrijiri medicale în ceea ce o privește pe victimă, astfel încât fapta să fie tipică. Credem că aceasta este singura interpretare rațională. Rănirea este mai aproape de leziunea traumatică prevăzută de art. 193 alin. (2) NCP - Noul cod penal, s.n., o simplă echimoză nu implică per se necesitatea unor îngrijiri medicale" (S. Bogdan, D. A. Șerban, G. Zlati, Noul Cod penal, Partea specială. Analize, explicații, comentarii. Perspectiva clujeană, Ed. Universul juridic, București, 2014, pag. 614).

În concluzie, "rănirea", în sensul dispozițiilor art. 338 alin. (1) cu referire la art. 75 lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nu constă în orice suferință fizică, ci, cel puțin, în leziuni traumatice sau în afectarea sănătății unei persoane, urmări a căror gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale (cel puțin o zi), după caz, în una din urmările prevăzute de art. 194 alin. (1) lit. a), c), d) și e) din Codul penal.

Această interpretare corespunde sensului comun al termenului de "rănire", astfel cum este enunțat de Dicționarul explicativ al limbii române, ceea ce asigură respectarea condiției de previzibilitate a legii penale, având în vedere că noțiunea de "rănire" reprezintă un reper obiectiv de conformare a conduitei destinatarului normei de incriminare. Drept urmare, nu se poate considera că prin această explicitare a normei de incriminare, obligația de a nu părăsi locul accidentului ar fi lăsată la liberul arbitru al conducătorului auto.

Modalitatea de dovedire a producerii acestor urmări ce caracterizează accidentul de circulație ca situație premisă (latura obiectivă a infracțiunii), dar și a posibilității inculpatului de a constata existența urmărilor (latura subiectivă a infracțiunii) constituie chestiuni ce țin de stabilirea situației de fapt în fiecare caz în parte, respectiv de analiza materialului probator, ce trebuie efectuate de instanța de judecată investită cu respectiva cauză, fără să aibă legătură cu definirea, la nivel abstract, a tiparului de incriminare a infracțiunii prevăzute de art. 338 alin. (1) din Codul penal. Drept urmare, aceste chestiuni nu pot face obiectul dezlegării unor chestiuni de drept, conform art. 475 din Codul de procedură penală.

De lege ferenda se impune intervenția legiuitorului, fie prin modificarea art. 338 alin. (1) din Codul penal, prin menționarea în conținutul normei de incriminare a tuturor elementelor de tipicitate, inclusiv a consecințelor accidentului de circulație, fie prin definirea noțiunii de "rănire" în titlul X - Înțelesul unor termeni sau expresii în legea penală.

Necesitatea acestui demers este susținută și de rațiuni de tehnică legislativă, cu atât mai mult cu cât, spre deosebire de art. 338 alin. (1) din Codul penal, în care nu se menționează urmările accidentului de circulație, în conținutul alin. (2) al aceluiași articol, care reglementează infracțiunea de modificare a stării locului sau de a șterge urmele accidentului de circulație (sanționată cu aceeași pedeapsă), se face vorbire expresă de vătămarea integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane.

Pentru toate argumentele mai sus expuse, în temeiul art. 475 și art. 477 din Codul de procedură penală,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău - Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie în Dosarul nr. 8.618/279/2016, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept: "Ce se înțelege prin termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) teza a II-a din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal privind infracțiunea de părăsire a locului accidentului?".

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal privind infracțiunea de părăsire a locului accidentului, stabilește că termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) teza a II-a din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, se interpretează în sensul de "leziuni traumatiche sau afectarea sănătății unei persoane, a căror gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale (cel puțin o zi) ori printr-una din urmările prevăzute de art. 194 alin. (1) lit. a), c), d) și e) din Codul penal".

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 28 februarie 2018.

PREȘEDINTELE CU DELEGAȚIE AL SECȚIEI PENALE A ÎNALTEI
CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,
judecător MIRELA SORINA POPESCU

Magistrat-asistent,
Mihaela Ivănuș